

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ
„ГЛАВНА ИНСПЕКЦИЯ ПО ТРУДА“

ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД

ПРОЕКТ BG051P0001-2.3.01
ПРЕВЕНЦИЯ ЗА БЕЗОПАСНОСТ И
ЗДРАВЕ ПРИ РАБОТА
РАБОТА, СИГУРНОСТ, ЖИВОТ

"Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси", съфинансиран от Европейския социален фонд на Европейския съюз

ТЕХНИЧЕСКИ ПРАВИЛА, РЪКОВОДСТВО С ПРАКТИЧЕСКИ ПРАВИЛА И
РЪКОВОДНИ ПРИНЦИПИ ПО БЕЗОПАСНОСТ И ЗДРАВЕ ПРИ РАБОТА

РАСТЕНИЕВЪДСТВО И ЖИВОТНОВЪДСТВО

КОДЕКС НА ДОБРИТЕ ПРАКТИКИ

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще!

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Условията на труд в растениевъдството и животновъдството се характеризират със силно изявиени рискове по много елементи на условията на труд.

Естеството на работа в тези икономически дейности налага преобладаващата част от заетите в тях да работят на открито, извън сградите на предприятието.

Много често работата на наетите в растениевъдството и животновъдството се характеризира с изпълнението на монотонни задачи.

Редица фактори на работната среда, оказват отрицателно влияние върху работещите в тези сектори. От физическите рискове на работната среда това са: излагане на твърде високи температури и излагане на твърде ниски температури. Наетите са изложени на рисковото влияние и на друг фактор на работната среда – те прекарват голяма част от работното време стоейки прави или вървейки. Тези рискове явно произтичат от спецификата на дейността и тяхното влияние трудно може да бъде избягнато. Това налага работодателите в сферата на растениевъдството и животновъдството да насочат вниманието си към такава организация на работата, че да се намалят максимално възможно рисковете за здравето на наетите и последиците от тях.

Работното време е един от основните показатели за условията на труд. Проблемите, свързани с безопасността при работа в сферата на растениевъдството и животновъдството, се засилват от това, че работещите в тях често

полагат труд над 40 часа седмично, а не рядко дори над 50 часа седмично.

Нестандартното работно време /работа вечер и нощно време, повече от десет часа на ден и в събота и неделя/ оказва сериозно влияние върху възможността наетите да почиват пълноценно и съответно върху нормалното възпроизводство на работната сила.

Официалните статистически данни за трудовия травматизъм в растениевъдството и животновъдството сочат, че по този показател има сериозен риск. Същевременно изследванията сочат, че въпреки това малък дял от наетите в сектора имат усещането, че здравето им е изложено на риск по време на работа и че работата им влияе отрицателно на тяхното здраве. Това очертава съществен проблем за тези икономически дейности, тъй като там независимо от риска, работещите по-скоро не се лекуват.

Една от важните цели на настоящото Помагало е да осигури на заетите в растениевъдството и животновъдството нова, достъпна и актуална информация относно осигуряването на безопасност и здраве при работа. Това ще помогне да се преодолее и друг сериозен проблем. В тези икономически дейности продължаващото обучение е много слабо застъпено. Наетите рядко се включват в обучения, даващи възможност да научават нови неща в процеса на работа.

II. ОСНОВНИ ОПАСНОСТИ И СТЕПЕН НА РИСКА ПРИ РАБОТА В РАСТЕНИЕВЪДСТВОТО И ЖИВОТНОВЪДСТВОТО

Голямото разнообразие на производствени дейности в растениевъдството и животновъдството увеличава риска от трудови злополуки и професионални заболявания. Статистиката на Националния осигурителен институт сочи тенденция на сравнителна устойчивост на броя на трудовите злополуки, претърпяни от работещите в тази икономическа дейност.

Година	Брой на трудовите злополуки	Брой на загубени работни дни поради трудови злополуки
2006	59	3762
2007	55	4123
2008	75	6229
2009	36	3288
2010	48	3940
2011 (оперативни данни)	32	1904
2012 (оперативни данни)	41	2217

При извършване на оценки на риска в предприятия от растениевъдството и животновъдството се констатираят няколко много характерни момента:

- Заетите в растениевъдството и животновъдството ежедневно извършват дейности с агрохимикали като ги прилагат, употребяват, съхраняват, транспортират, унищожават. Състоянията, в които се намират и използват агрохимикалите са много различни и могат да включват прахове, гранули, течности или газове. Голяма част от тях са отровни или вредни за хората, животните, дивата природа и околната среда. Едни от тях имат токсични и корозивни ефекти; други носят риск от експлозия или пожар; трети – при безразборното им използване могат да замърсяват въздуха, водата и почвата, което води до високи нива на остатъци в храните, които се консумират и замърсяване на питейната вода.
- На много работни площадки все още се използва старата, тежка и обемиста селскостопанска техника. Това означава работа при условията на значителен шум, вибрации, запрашеност. Тези неблагоприятни рискове за здравето на заетите практически се премахват със замяната на износената техника от втората половина на миналия век с малки, съвременни, лесно управляеми машини (трактори, комбайни). Кабините им са климатизирани и добре уплътнени, което намалява значително проникващия шум и прах при работа, а самата техника генерира значително по-ниски нива на шум и вибрации при движение. Седалките са ергономични виброгасящи, а работата със системите за управление изисква значително по-малко физическо усилие.
- Голяма част от сградите и стопанските постройки в които се осъществяват дейности в сферата на растениевъдството и животновъдството са строени преди повече от 40-50 години, като масово са използвани материали, в които се съдържат големи количества аз-

При разрушаване на сгради и материали, които съдържат азбест задължително ползвай противогазова маска!

бест. Преустройството на тези помещения, както и физическото износване на вложените материали, създават много сериозен, реален риск за увреждане на здравето на наетите работници и служители в резултат на въздействието на азбеста.

Сред основните рискове и опасности за здравето на заетите в сферата на растениевъдството и животновъдството следва да се посочат професионалните болести, предизвикани от влиянието на работната среда върху човешкия организъм. На хиляди работни места в тези икономически дейности такова вредно влияние е налице, ако не се използват предпазни средства и не се прилагат съответни обезопасяващи мерки:

- при работа със сулфиди
- при работа в силози
- при работа с пестициди за обеззасяване на семена
- при работа с тежкотоварни машини и превозни средства – булдозери, трактори, багери, комбайни, самосвали, товарачни машини
- при системна работа в условия на преохлаждащ микроклимат в хладилни помещения
- при манипулации на биологични продукти и отпадъци от животински произход
- при дейности, свързани с отглеждане на кози, говеда, овце и прасета и контакт с техни екскременти и продукти от аборти
- при контакт със заразени животни
- при отглеждане и търговия с животни и птици, производство и търговия на фуражни протеинови брашна
- при дейности във ветеринарната практика
- при дейности в растениевъдството при по отглеждане и продажби на гъби (работа с компост)
- при първична (сушене, балиране и др.) обработка на тютюн
- при дейности в животновъдството по отглеждане на вълнодайни животни, при първична и вторична преработка на вълна

- при физическо натоварване (ръчна работа с тежести, двигателно-монотонна работа, работна поза, при различни видове работа с ръчни инструменти и дейности, засягащи зоната на съответния нерв (разтоварачи, ръчни доячи и др.)
- при дейности в растениевъдството по съхранение и употреба на инсектициди, хербициди и фунгициди
- при дейности по съхранение, пълнене, пакетиране и употреба на изкуствени торове.

III. НАЧИНИ ЗА ПРЕМАХВАНЕ ИЛИ НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ ЗЛОПОЛУКИ И ПРОФЕСИОНАЛНИ БОЛЕСТИ

**МЕРКИ ЗА БЕЗОПАСНОСТ В
РАСТЕНИЕВЪДСТВОТО И ЖИВОТНОВЪДСТВОТО**

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 1

КАКВО ТРЯБВА ДА ЗНАМ ЗА НАЛИЧИЕТО НА ХИМИЧЕСКИ АГЕНТИ И ВЕЩЕСТВА НА РАБОТНОТО МИ МЯСТО

През последните десетилетия институциите на Европейския съюз особено внимателно изследват проблемите в сферата на безопасните и здравословни условия на труд. В редица документи на Съвета на Европейските общности, на Европейската комисия, на Консултативния комитет по безопасност, хигиена и опазване на здравето при работа са определени максимално допустимите концентрации на химически, биологически и физични агенти, на които може да се подлага организма, както и максимално допустимото време през което тези агенти могат да въздействат на организма без да го увреждат. Тези норми са задължителни за всяко българско предприятие, включително и в сферата на растениевъдството и животновъдството. За това една от най-сериозните отговорности на работо-

дателите е редовно да се извършват измервания и наблюдение на реалните концентрации на всяко работно място. В случай, че се установи наличие на по-високи концентрации или по-дълго от допустимото въздействие на химически, биологически и физични агенти върху организма на работещите е необходимо незабавно да се вземат мерки за спазване на установените прагове, вкл. и да се отстраняват работещите от работа до подобряване на работната среда.

„Химичен агент“ е всяко химично вещество и съединение, самостоятелно или в смес, което присъства в естествено състояние или се произвежда, използва или отделя, включително като отпадък при производствената дейност, независимо от това дали е или не е произведено и

дали е пуснато на пазара.

„Експозиция“ е излагане на човешкия организъм на въздействието на физични фактори, химични вещества или биологични агенти.

Всеки работник и служител в растениевъдството и животновъдството трябва да е информиран какви са макси-

мално допустимите, граничните стойности на химичните агенти във въздуха и в биологична среда на неговото работно място.

Всеки работодател е длъжен да извършва измервания на реалните стойности на химичните агенти на територията на предприятието и да уведомява работещите за установените нива.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 2

КАКВО ТРЯБВА ДА ЗНАМ ЗА НАЛИЧИЕТО НА БИОЛОГИЧНИ АГЕНТИ НА РАБОТНОТО МИ МЯСТО

„Биологични агенти“ са микроорганизми, вкл. онези, които са генетично модифицирани, клетъчни култури и човешки ендопаразити, които могат да провокират инфекция, алергия или токсичност.

Биологичните агенти се класифицират в четири рискови групи в зависимост от нивото на риск от инфекция:

1. група 1 - биологични агенти, които вероятно няма да причинят заболяване у хората;

2. група 2 - биологични агенти, които могат да причинят заболяване у хората и да представляват опасност за работещите, но не е вероятно да се разпространят в обществото и обикновено има ефективна профилактика или средства за лечение;

3. група 3 - биологични агенти, които могат да причинят тежко заболяване у хората и да представляват сериозна опасност за работещите, възможен е риск за разпространяване на заболяването в обществото, но обикновено има ефективна профилактика или средства за лечение;

4. група 4 - биологични агенти, които причиняват тежки заболявания у хората и представляват сериозна опасност за работещите, съществува висок риск за разпространяване на заболяването в обществото и обикновено няма ефективна профилактика или

средства за лечение.

Работещия може да влезе в контакт с биологични агенти при:

1. Работа в предприятия за производство на храни.

2. Работа в селското стопанство.

3. Работа, при която има контакт с животни и/или продукти от животински произход.

4. Работа в здравни и лечебни заведения, вкл. изолатори и морги.

5. Работа в клинични, ветеринарно-медицински и диагностични лаборатории, с изключение на диагностичните микробиологични лаборатории.

6. Работа, свързана с третиране на отпадъци.

7. Работа в пречиствателни станции за отпадни води.

Един от големите рискове за работещите в животновъдството е свързан с възможността за наличие на биологични агенти, които се намират в организма на животните или в материали, взети от тях. В този случай, за да бъде минимизиран рискът от инфекция, трябва да се подберат и приложат някои от посочените по-долу защитни мерки.

Защитни мерки за минимализиране риска от инфекция

Видове мерки за защита	Нива на риск от инфекция и съответни мерки за защита		
	2 рискова група	3 рискова група	4 рискова група
1. Работното място да бъде отделено от всички други дейности в същата сграда	не	препоръчително	да
2. Въздухът, който се подава, и въздухът, който се отвежда от работното място, да бъде напълно филтриран	не	да, за отвеждания въздух	да, за подавания и отвеждан въздух
3. Достъпът е разрешен само за определени работници	препоръчително	да	да, чрез въздушна камера
4. Работното място да може да се изолира, за да се извършва дезинфекция	не	препоръчително	да
5. Специфицирани процедури на дезинфекция	да	да	да
6. Работното място да се поддържа при налягане на въздуха, негативно спрямо атмосферното	не	препоръчително	да
7. Ефективен векторен контрол, напр. гризачи и инсекти	препоръчително	да	да
8. Повърхностите да са непроницаеми за вода и лесни за почистване	да, за работна мебел	да, за работна мебел и подове	да, за работна мебел, стени, подове и тавани

9. Повърхностите да са устойчиви на киселини, основи, разтворители, дезинфектанти	препоръчително	да	да
10. Безопасно съхранение на биологичните агенти	да	да	да, съхранение при отговорно пазене
11. Да се осигури прозорец или друго приспособление за наблюдение на заетите лица	препоръчително	препоръчително	да
12. Лабораторията да поддържа свое собствено оборудване	не	препоръчително	да
13. Инфектираният материал, вкл. и животните, да се обработва в безопасна камера, изолатор или друго подходящо помещение	където е необходимо	да, където инфекцията се пренася по въздушен път	да
14. Пещ за изгаряне на животински трупове	препоръчително	да (налично)	да, на място

Как да се осигури защита на работещите в растениевъдството и животновъдството срещу риска от инфекция в рамките на целия производствен процес

Защитни мерки за производствените процеси

Мерки за защита	Нива на риск от инфекция и съответни мерки за защита		
	2 рискова група	3 рискова група	4 рискова група
1. С жизнеспособните микроорганизми да се работи в системата, която отделя физически процеса от обкръжаващата среда	да	да	да
2. Отпадните газове от затворената система да се обработват, за да	се намалява изпускането им	се предотвратява изпускането им	се предотвратява изпускането им
3. Събирането на проби, добавянето на материали към дадена затворена система и преносът на жизнеспособни микроорганизми към друга затворена система да се извърши дотолкова, доколкото	се намалява освобождаването им	се предотвратява освобождаването им	се предотвратява освобождаването им
4. Течните култури в големи количества не се отстраняват от затворената система, освен ако жизнеспособните микроорганизми не са	инактивирани чрез утвърдени изпитани средства	инактивирани чрез утвърдени изпитани химични или физични средства	инактивирани чрез утвърдени изпитани химични или физични средства

5. Проектира се такава изолация, че да	се намалява изпускането	се предотврати изпускането	се предотвратява изпускането
6. Затворените системи се разполагат в контролирана зона, като:	по избор	по избор	да, и целево изградени
а) се сложат знаци за биопасност	по избор	да	да
б) достъпът се разрешава за определени подбрани лица	по избор	да	да, чрез въздушна камера пълна смяна
в) персоналът носи защитно облекло	да, работно облекло	да	
г) за персонала се осигуряват средства за обеззаразяване и измиване	да	да	да
д) персоналът взема душ, преди да напусне контролираната зона	не	по избор	да
е) отпадните води от мивки и душове се събират и инактивират преди изпускането им	не	по избор	да
ж) контролираната зона е подходящо вентилирана за намаляване на контаминирането на въздуха	по избор	по избор	да
з) контролираната зона се поддържа при налягане на въздуха, негативно спрямо атмосферното	не	по избор	да

и) въздухът, който се подава, и въздухът, който се отвежда от работното място, трябва да бъде напълно филтриран	не	по избор	да
к) контролираната зона се проектира така, че да не позволява разпространяването на цялото съдържание на затворената система	не	по избор	да
л) контролираната зона е в състояние да се запечатва, за да може да се извърши фумигация	не	по избор	да
м) отпадните води са обработени преди тяхното крайно изхвърляне	инактивирани чрез валидирани средства	инактивирани чрез валидирани химични или физични средства	инактивирани чрез валидирани химични или физични средства

Забележка: При работа с биологични агенти от втора, трета и четвърта група, когато е подходящо, може да се избират или комбинират изисквания-

та за защита от различните категории на основата на оценката на риска на всеки специфичен процес или част от процес.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 3

Лични предпазни средства

Работата в растениевъдството и животновъдството изисква специална закрила и предпазване на отделните част на тялото.

Защита на главата

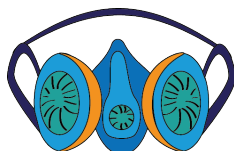
Защита на главата може да се осигури по два начина: първия – чрез отделна шапка или втория – като част от комбинезон или като маска за лице с качулка. Предимството на втория начин, чрез такава комбинирана дреха, е да се осигури защита на врата. Защитата на главата трябва да обхващат всички части на главата над раменете, с изключение на лицето. Използваният материал за защита на главата трябва да е устойчив на проникването на агрохимикали.

Защита на очите и лицето

Защитата на лицето трябва да обхваща цялата част на челото и лицето до под челюстта. Защитата се осигурява чрез лицев щит или защитни очила. Използваният лицев предпазен щит трябва да се носи за предпазване от случайни пръски на опасни течности по време на отварянето или изливане от контейнери. Защитните очила, трябва да са устойчиви на химикали и да се използват, освен при работа с течности, така и при работа с прахообразни вещества или гранули.

Защита на дихателните пътища

За защита на дихателните пътища се използват специализирани респиратори, под формата на маски, маски с филтри или противогазови маски. Тези защитни респиратори могат да

При работа в условия на риск използвай най-подходящото лично предпазно средство!

осигуряват защита на част от лицето, но задължително на носа и устата, или да осигуряват пълна защита, като покриват носа, устата и очите. Тяхната функция е да предпазят работещия от вдишване на опасни агрохимикали. В случай на работа с много опасни агрохимикали, въздухът се филтрира през патрон или контейнер, съдържащ други химически вещества, които да поемат опасните химикали. Патроните трябва да се подновяват периодично и маските трябва да се сменят редовно, за да се гарантира защитата на здравето и живота на работещия.

Защита на ръцете

Използването на защитните ръкавици е задължително при работа с концентрирани агрохимикали, особено пестициди. Това много често се абсорбират през рани по кожата, а понякога и през здрава кожа. В други случаи агрохимикалите могат да причинят увреждане на кожата от изгаряне. Защитните ръкавици трябва да бъдат от непромокаема материя с дебелина най-малко 0.4 мм. Заедно с това при употреба те трябва да осигуряват достатъчна гъвкавост за изпълнение на несложни дейности, като например отваряне на контейнери или промяна на дюзите.

Видът на използваните ръкавици зависи от вредността и агресивността на агрохимикала, както и от продължителността на контакта с него. Например:

- при традиционно, конвенционално разпръскване на токсични пестициди може да се използват ръкавици с дължина, която покрива китката;
- при работа с вещества, които са доставени под формата на гранули защитните ръкавици трябва да

са до лакътя, а

- при потапяне на растения в пестициди, ръкавиците трябва да са с дължина до рамото.

Защита на тялото чрез работното облекло

Работното облекло се състои от части от личните дрехи, носени по време на работа, докато използвате агрохимикали. Работното облекло включва такива елементи, като риза, панталон, пола, чорапи и обувки или ботуши. В много случаи при работа в растениевъдството или животновъдството, работното облекло е основното покритие на кожата, например при лечение на животни.

Работното облекло, което се използва при работа с агрохимикали трябва да се поддържа чисто, като се измива или изпира непосредствено след употреба. Носенето на дрехи, замърсени с агрохимикали може да доведе до отравяне или дразнене на кожата. Има и случаи, в които запалими вещества, като например натриев хлорат, попаднал върху дрехите на работещия се запалват по време на пушенето на цигари.

Какви са изискванията към работното облекло

- То трябва да бъде така подбрано, че да не ограничава ненужно свободното движение на тялото и крайниците;
- Конкретното работно облекло трябва да се носи от едно и също лице и да не разменя и използва от различни работници;
- Работното облекло трябва да е в добро състояние, зашито или поправяно, когато е необходимо;
- Работните дрехи трябва да са чисти и без остатъци от агрохимикали по тях;

-Замърсеното работно облекло трябва да се почиства и изпира отделно от другите лични дрехи на работещия и неговото семейство;

- Ако се налага да се ползва защитно облекло, то под него се носи работното облекло, така, че цялото тяло да бъде защитено от случайно замърсяване.

- Работното облекло трябва да се съхранява отделно от защитното облекло, така че да се избегне кръстосано замърсяване.

Как да избираме, използваме и поддържаме личните предпазни средства
Качествена защита на работещия с агрохимикали може да се осигури само с използване на подходящи лични предпазни средства, които правилно се използват и поддържат.

При избора специално внимание трябва да се обърне на устойчивостта на агрохимикали. Защитното облекло се произвежда от различни материали с различна степен на противодействие на проникването на химикалите. Потребителят трябва да избере най-подходящите от тях, като прочете инструкциите на етикета или поиска детайлна информация от доставчика. По начало ръкавици, направени от неопрен, нитрил или витон с най-малко 0.4 мм дебелина, са устойчиви на повечето агрохимикали. Ботуши и престилки, които са предназначени да предпазват от замърсяване при работа с концентрати трябва да бъдат еднакво устойчиви. Гащеризони, които подлежат на високи нива на замърсяване, трябва да бъдат направени от материя, която не пропуска течности. Ако защитата се ограничава до случайно попадане на течност или сухи прахове или гранули, то комбинезона, може да бъде изработен от памучна или полиестерна тъкан.

Внимание!

Някои облекла, като ръкавици или шапки, изработени от памук, платно, филц или кожа, са особено опасни за използване като предпазни средства при работа с много опасни агрохимикали, защото те абсорбират течности. Тези течности от своя страна могат при контакт с ползвателя, да предизвикат отравяне.

Внимание!

Личните предпазни средства и работното облекло трябва ежедневно да бъдат проверявани за дефекти и нарушена защита. Напр. при многократна употреба непромокаемата материя може да бъде намачкана и опасните химикали могат да проникнат през нея и да нанесат поражения върху кожата. Ако констатираните дефекти не могат да бъдат отстранени предпазните средства и работното облекло трябва да бъдат изхвърлени.

Внимание!

При ушиването на работното облекло не трябва да се допускат т.нар. „точ-ки-капани“, в които да се събират и задържат агрохимикали. От превантивна гледна точка по-добре работното облекло да е без джобове, но ако се налага всички джобове трябва да са ушити от вътрешната страна на дрехата.

Внимание!

Отделните части на работното облекло трябва да бъдат правилно съчетани за да се осигури непрекъснатост на защита между тях. Например, качулката трябва да припокрива на плещите и горната част на гащеризона, ръкавите на гащеризона да припокриват ръкавиците, крачолите на комбинезона следва да се носят извън ботушите или обувките и да ги припокриват, а

престилката да припокрива обувките до върховете (бомбетата).

Внимание!

- Личните препазни средства трябва да се обеззаразяват след употреба. Ръкавиците и ботушите трябва да се измиват преди свалянето им за да се избегне вторично замърсяване. След свалянето им, те трябва и отвътре старателно да се промият с вода и почистващ препарат, да се изплакнат и се оставят да изсъхнат. Очила и маски за лице следва да се промиват и се оставят да изсъхнат по аналогичен начин. Защитното облекло трябва да се съхранява в чисти, сухи, проветриви помещение отделно от други дрехи.

Какви общи предпазни и хигиенни марки да предприемаш, за да защитиш своето здраве и безопасност

- Никога не опитвай опасни прак-

тики, като напр. отпушване на запушена дюза чрез силно духане в нея (в тези случаи винаги използвай мека сонда или дори стрък трева);

- Не носи замърсени предмети като мръсни парцали, инструменти или резервни дюзи в джобовете на личните дрехи;

- Ежедневно изпирай по-отделно всеки замърсен елемент на личното защитно облекло;

- Поддържай ноктите си ниско изрязани и чисти;

- Дори ако на етикета на продукта с който работиш, да не се препоръчва, винаги носи защитно облекло. То трябва да обхваща възможно най-голяма част от тялото и трябва да се състои от леки дрехи, например риза с дълъг ръкав, шапка или кърпа на главата, дълги панталони от тъкан (а не от пластмаса или друг подобен материал, който може да причини дискомфорт).

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 4

Как да работя безопасно с агропрепарати

Практически ежедневно работещите в растениевъдството и в животновъдството влизат в пряк контакт с различни агропрепарати. В едни случаи те са прахообразни, в други – течни. Понякога те пристигат в предприятията приготвени за директно приложение, но много често те се приготвят от различни съставки направо на работната площадка.

Как да се предпазя, когато работя с прахообразни агропрепарати

Практически всички прахообразни агропрепарати са силно опасни при вдишване, при поглъщане, при контакт с очите. При определени ситуации те са опасни и при допир до кожата.

Съвети за безопасна работа с прахообразни агропрепарати:

- Когато работиш с прахообразни препарати бъди внимателен и не разсипвай веществото върху себе си или на работното място;
- Когато е допуснато разсипване измети разсипания препарат и го постави в специален контейнер за по-късно унищожение. Незабавно проветри помещението и измий замърсения участък със сапун и обилно количество вода;
- Избягвай контакт с кожата, очите и дрехите. За предпазване на ръцете използвай гумени ракавици. За предпазване на очите използвай предпазни очила;

- Не допускай при работа с препаратата да се вдига много прах;
- Не допускай вдишване на прах от препаратата. Използвай задължително противопрахова маска (респиратор за прах);
- Да се работи само в добре проверими помещения;
- Измий се старателно след приключване на работа;
- Съхранявай агропрепаратата в добре затворени опаковки, в хладни и сухи помещения;
- Пази агропрепаратата от директен контакт с води или прекалена влага;
- Съхранявай агропрепаратата далеч от храни, напитки и фуражи.

СПЕШНИ ПРЕДПАЗНИ МЕРКИ

- **При контакт с очите:** Незабавно изплакни очите с обилно количество вода в продължение на 15 минути. Потърси лекарска помощ.
- **При вдишване:** Изведи пострадалия на чист въздух и потърси лекарска помощ.
- **При поглъщане:** Да се предизвика повръщане след изпиване на 1-2 чаши вода или мляко. Потърси лекарска помощ.
- **При контакт с кожата:** Обилно измий кожата с вода и сапун.

Когато работиш с опасни агрохимикали, задължително използвай противогазова маска и защитен костюм!

Как да се предпазя, когато работя с течни агропрепарати

Съвети за безопасна работа с течни агропрепарати:

- Пази течните агропрепарати от директна светлина, от топлина, от огън и всякакви източници на запалване;

- Съхранявай течните агропрепарати в изолирани и одобрени за целта помещения с добра вентилация. Контейнерите да са плътно затворени;

- За защита на дихателните пътища използвай дихателен апарат с филтър за органични изпарения или друга одобрена за целта екипировка;

- За защита на ръцете използвай защитни ръкавици, одобрени за работа с

конкретния течен агропрепарат;

- За защита на очите използвай предпазни очила;

- За защита на кожата и тялото използвай предпазна каска, защитно облекло, ботуши и престилка.

СПЕШНИ ПРЕДПАЗНИ МЕРКИ

При контакт с очите: Незабавно изплакни очите, включително под клепачите с обилно количество чиста вода. Да се провери и ако е възможно да се отстранят контактните лещи, ако има такива. Ако дразненето продължава, консултирай със специалист.

При вдишване: Премести пострадалия на чист въздух. Ако дишането е спряло, направи изкуствено дишане. При

затруднено дишане да се подава кислород. Да се поддържа температурата на тялото на пострадалия и да се държи в легнало състояние. Незабавно да се потърси лекарска помощ.

При контакт с кожата: Незабавно да се свалят замърсените дрехи и обувки и да се измие с обилно количество

вода и сапун. Консултирайте се с лекар, ако симптомите продължават.

При поглъщане: Незабавно се свържи с лекар. Да не се предизвиква повръщане. Ако е възможно, устата да се изплакне с вода. Никога да не се дава нещо през устата на човек изпаднал в безсъзнание.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 5

Как да работя безопасно с химически вещества

Химическите вещества и по-специално агрохимикалите се използват в целия свят да се подобрят добивите и резултатите в растениевъдството и животновъдството или за защита на културите и добитъка. „Агрохимикали“ означава всички химически продукти, които са произведени или преработени за използване по време на работа в селското стопанство и свързани с нея промишлености. Агрохимикалите включват пестициди, ветеринарни продукти и голяма група опасни торове и химикали.

Заетите в растениевъдството и животновъдството ежедневно извършват дейности с агрохимикали като ги прилагат, употребяват, съхраняват, транспортират, унищожават. Състоянията, в които се намират и използват агрохимикалите са много различни и могат да включват прахове, гранули, течности или газове. Голяма част от тях са отровни или вредни за хората, животните, дивата природа и околната среда. Едни от тях имат токсични и корозивни ефекти; други носят риск от експлозия или пожар; трети – при безразборното им използване могат да замърсяват въздуха, водата и почвата, което води до високи нива на остатъци в храните, които се консумират и замърсяване на питейната вода.

Много селскостопански работници претърпяват увреждания или натравяния от контакт с агрохимикали. Основните начини за навлизане в организма по време на работа на тези химически вещества са чрез дихателните

пътища (при вдишване), чрез кожата (при кожна абсорбция) и през храносмилателния тракт (чрез поглъщане).

- **Опасност!** Никога не извършвай пръскане с агрохимикали на растения или пръскане на животни с ветеринарен спрей без предпазна маска, а в особени случаи (работа в затворени помещения, използване на химикали с висока концентрация) използвай противогазова маска с филтър, предназначен за конкретния агрохимикал.
- **Внимание!** Един от най-честите начини за отравяне при работа с агрохимикали е при проникване на химическите вещества през кожата на ръцете или на други части на тялото. При работа с агрохимикали, особено ако имаш рани по ръцете от кожни заболявания, одрасквания, ожулвания и др. подобни винаги използвай подходящи ръкавици. Не забравяй, че много агрохимикали проникват и през тъканите на дрехите!
- **Помни!** Не се храни и не пуши по време на работа с агрохимикали. Почти е сигурно, че по този начин ще погълнеш отровен химикал, който е попаднал върху храната, в устата, по ръцете или по устните ти.
- **Опасност!** Една от най-опасните практики, която за съжаление е масово разпространена, е при запушване на дюза по време на пръскане с агрохимикал, да се опитваш да я отпушиш като духаш силно с уста в нея. Никога не прави това (освен ако не искаш да вдишаш или да погълнеш отровата, с която работиш)!
- **Опасност!** Не разливай агрохими-

кали или техни съставки в ненадписани или необозначени бутилки. Използването за тази цел на бутилки за безалкохолни, бира и др. подобни създава сериозен риск за теб, твоите колеги или външни лица да отпие от агрохимикала. Особено голяма е опасността това да се случи на деца!

- При разделяне, разливане, приготвяне, препакетиране на агрохимикалите задължително описвай на контейнера, бутилката, чувала, пакета или съответната друга опаковка конкретните опасности на дадените агрохимикали, като посочваш, че те са токсични, вредни, корозивни, дразнещи, запалими, избухливи или оксидиращи. Помни, че често агрохимикалите могат да притежават повече от една от тези опасности.

Какво трябва да знае всеки, който работи с агрохимикали

Всеки работещ в растениевъдството или в животновъдството трябва да е информиран, да е разбрал и да спазва инструкциите при използване на съответните агрохимикали.

Това означава, че преди да започнеш да работиш с агрохимикала задължително трябва да знаеш или да бъдеш специално инструктиран:

- как, кога и къде да използваш продукта безопасно и ефективно;
- каква доза от препарата е подходяща за начина на лечение или прилагане;
- какъв е безопасния интервал между прилагането на агрохимикали и прибиране на реколтата, или между лечението на животните и консумацията на месото или други продукти, като например мляко;
- срока на всеки продукт, който ще из-

ползваш или неговата опаковка;

- правилата за смесване, прилагане и съвместимост с други продукти;
- препоръчаните от производителя условия за съхранение на агрохимикала;
- препоръчаните от производителя начини за изхвърляне и унищожаване на ненужен препарат или на излишни и използвани контейнери;
- необходимите предпазни мерки, като например носенето на защитно облекло и лични предпазни средства;
- какво да правиш в случай на замърсяване или друго извънредно положение;
- как да избягваш вредни ефекти върху добитък, дивата природа и околната среда;
- как да прилагаш инструкциите за оказване на първа помощ и съветите на лекарите, показващи какво да се прави в случай на отравяне и, когато е необходимо, как да се прилагат специалните антидотни мерки с конкретни продукти.

Какво да правя при разпиляване или разлив на агрохимикал

Разпиляването или разливането на агрохимикалите е от една страна - икономическа загуба, а от друга страна – сериозна опасност за здравето и живота на работещите, за околната среда, за дивата природа. Затова трябва да се вземат всички предпазни мерки за да не се допуска разпиляването или разливите.

Кои са най-често срещани причини за разпиляване или разлив:

- Опаковките и контейнерите се повредят (понякога дори избухнат) в резултат на неправилно съхранение – напр. неподходяща температура, влажност и др.;

- Опаковките и контейнерите се пробиват по време на транспорта от остри ръбове, метални части, пирони, метални шипове в превозните средства;
- Небрежно разпределение или прехвърляне на агрохимикали от една опаковка в друга или при зареждане на съоръжението за използване на химикала;
- Разлив при повреждане на съоръжението или оборудването за използване или приложение на агрохимикала, напр. поради остаряли тръбни съединения или маркучи.

Как да реагирам при разпиляване или разлив на агрохимикал

Първо – Спешно направи всичко необходимо за да ограничиш разпиляването или разлива на по-голяма площ.

Второ – Спешно изведи всички хора, животни и транспортни средства извън зоната на разлив или разпиляване.

Трето – Облечи защитно облекло и постави личните предпазни средства, подходящи за съответния агрохимикал.

Четвърто – В зависимост от вида на разпиления или разлят агрохимикал, използвай абсорбиращ материал като сух или влажен пясък, пръст, дървени стърготини. След това прецизно събери замърсените материали и ги постави в чували, които изхвърли или унищожил по безопасен начин.

Пето – Извърши пълно обеззаразяване на площадката и съоръженията, вкл. и на превозните средства, засегнати от разпиляването или разлива. При измиване на терена и оборудването осигури изхвърлянето на замърсената вода на безопасно място.

Шесто – Незабавно след приключване на работа по премахване на разпиляването или разлива, извърши пълно обеззаразяване на облеклото и личните предпазни средства, и обилно се изкъпи.

Какво да правя с остатъците от агрохимикали и с ненужните опаковки и контейнери

- Отпадъците от агрохимикали никога не трябва да бъдат изхвърляни безразборно защото това предизвиква много сериозен риск за хора, животни, растения, водоснабдяване или околна среда.

- На първо място, трябва да се провери дали доставчика на агрохимикала приема отпадъците от него и опаковките му за обезвреждане.

- Натрупване на отпадъци трябва да се избягва. Отпадъци трябва да се изхвърлят възможно най-скоро.

- Празните контейнери от агрохимикали никога не трябва да се използват повторно, освен евентуално, ако са в добро състояние и ще се използват за съхранение на същия продукт.

- Всички контейнери винаги трябва да се почистват основно преди изхвърляне. Те могат да се почистват в съответствие с инструкциите на етикета. При липса на инструкции, изплакнете контейнерите последователно във вода най-малко три пъти. Трябва да се внимава и да се гарантира, че водата, използвана за изплакване не замърсява околната среда.

- Внимание! Контейнерите, в които са били превозвани прахове, съдържащи водороден цианид, прахообразен алуминий, магнезий и цинк, фосфиди, или в които са съхранявани тези материали, не трябва да се изплакват или почистват с вода, когато са празни.

Тези вещества реагират с вода, и могат да се получат опасни газове. Вместо това те трябва да бъдат запълнени със суха пръст и пробити на няколко места непосредствено преди изхвърляне.

- След почистването им, контейнерите трябва да се пробиват на няколко места или да бъдат смачкани, за да станат неизползваеми, и да се съхраняват на сигурно място до тяхното окончателно обезвреждане.

- Окончателното обезвреждане на контейнерите и опаковките трябва да

се извърши на специални площадки. Обезвреждането се извършва чрез равяне на отпадъците на дълбочина поне 1 метър под повърхността и далеч от всякакви водоизточници и канализации, така че да няма опасност от изтичане, което може да причини замърсяване на почвените води.

По време на обезвреждането на различни агрохимически отпадъци трябва да се ползва защитно облекло, подходящо за най-опасния продукт.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 6

РИСКОВЕ ПРИ РАБОТА НА ОТКРИТО

Много от дейностите в растениевъдството и в животновъдството се извършват на открито. Основните рискове за работещите в тези сфери при работата на открито са свързани с влиянието на температурата върху човешкия организъм.

Това налага засилено внимание при избора на режим на работното време. Например, при очаквани горещи дни, дейностите по пръскане с агрохимикали трябва да бъдат предприети в ранните часове на сутринта.

Какви са рисковете за здравето при работа в среда с ниски температури

Тези рискове могат да настъпят както при работа на открито в зимни условия, така и при работа в помещения с хладилни инсталации за дълбоко замразяване. Под действието на ниските температури се получава общо или локално увреждане на организма. При локалното увреждане настъпват промени в тъканите под формата на измръзване. Явление на общо охлаждане – т.е. „бяла смърт“, се наблюдава при въздействие на ниските температури върху целия организъм. То протича с нарушение на жизнените функции и се характеризира с понижаване на телесната температура под 35 °C.

Какви са симптомите при това увреждане

Пострадалият е вял, апатичен, отговаря бавно на зададените въпроси, има олюляваща се походка, пулсът и дишането се забавят, при продължител-

но изстудяване изпада в безсъзнание, и ако не се окаже навреме помощ може да умре.

Различаваме четири степени на измръзване:

- При първа степен кожата е бледа, пострадалият се оплаква от изтръпване, чувство за убождане с иглички, понякога болка.
- При втора степен измръзване се образуват мехури, изпълнени с жълтеникаво съдържание. Образоването на мехурите е съпроводено със значителна болка.
- При трета степен измръзване се уврежда цялата дебелина на кожата, която се умъртвява (некротизира). Това е съпроводено със силна болка, обикновено при размразяване.
- При четвърта степен тъканите некротизират в дълбочина заедно с кожата. Трета и четвърта степен измръзване най-често налагат оперативно лечение с ампутация, кожна пластика.

Всички тези промени в тъканите, обуславящи различните степени измръзване, стават видни след размразяването. Оказващият първа помощ при измръзване трябва да знае, че съществува начален, т.н. скрит период, от началото на действието на студа до началото на размразяването. Тогава тъканите са все още непроменени, студени. Субективно пострадалият се оплаква от тежест в крайника, чувство за мравучкане, но болка все още няма. Тя настъпва при започване на размразяването.

Каква е първата помощ, която можеш да окажеш на пострадалия

1. При общо охлаждане на организма преди всичко прекрати действието на студа. При полеви условия затопляне може да се осъществи край огън, използване заслони и др. Всяко затопляне при измръзванията трябва да се осъществява много внимателно, защото измръзналите тъкани са безчувствени и лесно може да се предизвика изгаряне.
2. Не прави широко разпространеното „затопляне“ чрез разтриване със сняг! То е вредно! Снежните кристалчета дават възможност за нараняване на кожата и последваща инфекция. Това по същество е изстудяване, защото продължава

действието на студа върху тъканите.

3. При първа възможност смени мокрите дрехи, чорапи, ръкавици със сухи.
4. Завий пострадалия и го затопли. За затопляне на пострадалия се използват грейки, собствената температура на пострадалия с поставяне ръцете под мишниците, затопляне на пострадалия до тялото на спасителя. От полза е извършеният със суха топла длан или със суха вълнена ръкавица масаж на измръзналата област, след което се прави с марля и бинт и добре подплатена с памук т.н. „топло-изолираща превръзка“
5. На пострадалия се дават топли подсладени напитки (чай, кафе). Не прави широко разпростране-

ното „затопляне“ чрез употреба на значителни количества алкохол от пострадалия! То е вредно, защото допълнително натоварва увредения му организъм. Малка тонизираща доза алкохол може да се даде след прекратяване действието на студа.

6. Организирай спешно транспортиране на пострадалия в затоплено превозно средство до болница. Тъй като самостоятелното придвижване на пострадалия с общо охлаждане влошава състоянието му, при невъзможност за транспортиране трябва да се организира затопляне на място пред огън. При възможност, направи затопляне във вана с температура на водата 36 °C, в която постави измръзалия крайник за 30-40 мин, като температурата се поддържа чрез доливане.

Какви са рисковете за здравето при работа в среда с високи температури

При определени условия при работа на открито през топлите сезони, както и в помещения с висока температура, човешкият организъм може да бъде увреден от слънчев или топлинен удар.

Какви са причините за увреждане от слънчев удар

Слънчевият удар (слънчасване) се получава, когато човек дълго време се подлага на непосредственото действие на слънчевите лъчи с отворена глава. Допълнителни условия за увреждане от слънчевия удар създава носенето на плътна тъмна оцветена дреха, която лошо пропуска въздуха и водните пари, както и усилената физическа работа при висока влажност

и отсъствие на движение на въздуха. Слънчев удар може да се получи и при спокойно състояние, при продължително лежане, както и при сън на открито, непосредствено под слънчевите лъчи. Предразполагащи моменти в тези случаи са прекомерното прегряване, както и пълният стомах след нахранване.

Предразполагащи моменти за слънчасване са и заболяванията на сърдечно-съдовата система, затлъстяване, изтощение.

Какви са симптомите при увреждане от слънчев удар

При слънчевия удар силно се засяга централната нервна система и специално важни центрове в продълговатия мозък. Първоначалните симптоми на слънчасването са:

- отпадналост;
- главоболие – по-силно или по-слабо изразено;
- разстройство в зрението – явяват се тъмни петна пред очите и шум в ушите;
- виене на свят;
- понякога се явяват разстройство в гълтането, гадене, повръщане.

Обективно се установява обща вялост, зачервяване на кожата на лицето, на главата, температурата се повишава, като в началото е по-малко повишена (38–38.5 °C), а по-късно се повишава повече, пулсът и дишането се учестяват.

Ако действието на слънчевите лъчи се прекрати и особено ако се вземат съответни мерки, тези явления постепенно изчезват и състоянието на пострадалия се подобрява. Ако действието на слънчевите лъчи продължи и след появата на тези признаци, тогава

горепосочените явления се засилват и се появяват нови: обща отпуснатост, загуба на съзнанието, температурата стига високи стойности, в началото дишането е ускорено, но в последствие се забавя (това важи и за пулса), появяват се потрепвания на отделни мускулни групи, които могат да преминат в общ гърч.

Каква е първата помощ, която можеш да окажеш на пострадалия

Първата помощ се състои във вземане на бързи мерки за да се предотвратят усложненията:

1. Премести пострадалия на сенчесто, хладно, проветриво място. Ако това е невъзможно му се прави сянка, за да се избегне по-нататъшното непосредствено влияние на слънчевите лъчи.
2. Напръскай го или го избърши със студена вода.
3. Дай му да пие течности (по възможност студени).

4. Разкопчай му дрехите.

5. Ако дишането или кръвообращението спират, направи му изкуствено дишане или непряк масаж върху сърцето.

Как да се предпазиш от слънчев удар

Предпазването от слънчев удар изисква:

1. Избягвай ненужното стоене на слънце без шапка.
2. При работа на открито в топли, слънчеви дни облеклото ти да бъде леко, светло – за предпочитане бяло или жълто на цвят.
3. В топли дни пий повече течности.
4. Болни със сърдечни и бъбречни заболявания и високо кръвно налягане трябва да избягват продължителното стоене на слънце.

При най-малките признаци на слънчев удар е необходимо отстраняване на човека от работа и оказване на медицинска помощ. Леките случаи на

слънчев удар минават бързо, без последиствия, докато тежките могат да имат значителни последиствия. След преминаване на първичните явления могат да останат различни общи разстройства: сънливост, разбитост, главоболие, жажда, болки в мускулите. Срещат се и нервно-психични разстройства.

Какви са причините за увреждане от топлинен удар

Топлинният удар се получава при прегряване на цялото тяло, и то, по начало, в закрити помещения. Това увреждане се получава, когато човек се намира под въздействие, макар и не на много висока температура, но топлоотделянето на тялото му е затруднено. Това става най-често във влажни помещения, при физическа работа с дебели дрехи, които пречат на топлоотделянето. Топлинен удар

може да се получи и на открито при облекло, при което топлоотделянето е силно затруднено.

Влажният въздух, физическата работа, умората, сърдечно-съдовите заболявания са също предразполагащи моменти.

Какви са симптомите при увреждане от топлинен удар

Първоначалните признаци на топлинен удар са:

- неспокойствие;
- отпадналост;
- общо изпотяване;
- виене на свят;
- повишаване на температурата;
- зачервяване на лицето;
- главоболие;
- повръщане;
- ускорен пулс;
- суха и гореща кожа;

В тежки случаи се появяват гърчове, загуба на съзнанието. Може да настъпи и смърт.

Каква е първата помощ, която можеш да окажеш на пострадалия

Първата долекарска помощ трябва да се оказва бързо, за да се избягват усложнения. За това е необходимо:

1. Бързо да изведеш пострадалия на хладно или проветриво място.
2. Постави пострадалия в хоризонтално положение (да легне).
3. Освободи пострадалия от тесни, дебели или пристягащи дрехи.
4. Дай му да пие студени течности.
5. Напръскай го и го избърши със студена вода.
6. При спиране на дишането и кръвообращението направи изкуствено дишане и непряк масаж върху сърцето.

Как да се предпазиш от топлинен удар

За избягване на топлинен удар е необходимо да се вземат следните профилактични мерки:

1. Проветрявай редовно помещенията, в които работиш.
2. Ако работиш в топли, влажни помещения обличай дрехи, които улесняват топлоотделянето.
3. Пий повече течности.
4. Ако извършваш тежка физическа работа в топли, влажни помещения ползвай по-често почивки.
5. При поява на някои от признаците на топлинен удар, пострадалия веднага да се извежда от помещението. Леките случаи на топлинен удар минават сравнително лесно и без последици, но тежките могат да имат сериозни последици.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 7

КАКВИ СА РИСКОВЕТЕ ЗА ЗДРАВЕТО ПРИ РАБОТА В ОРАНЖЕРИЯ?

Работата в оранжерия и други подобни обекти включва много рискове предизвикани от неблагоприятното въздействие на микроклимата и преди всичко свързани с употреба на агрохимикали.

Действително използването на агрохимикали под защитно покритие има някои предимства – напр. работещия е изолиран от вятър и други атмосферни условия.

Обстоятелствата обаче, които многократно увеличават вредното въздействие и изискват специално внимание са много повече:

- В оранжериите има много по-малко пространство за движение, защото растящите растения са разположени близо едно до друго, за да се използват ефективно всички налични пространства. Това увеличава опасността от физически контакт с повърхности,

Никога не работи така в оранжерията!

При използване на агрохимикали в оранжерия винаги използвай респираторна маска с филтър или противогазова маска!

третиран с агрохимикали и засилва необходимостта от подходяща лична защита.

- Бързо растящите растения в оранжерията обикновено се нуждаят от често прилагане на агрохимикали от колкото при отглеждане на открито. Това увеличава случаите, при които работещия се излага на въздействие на широка гама от агрохимикали и изисква още по-висока лична хигиена и стриктно спазване на предпазните мерки.

- Технологиите на отглеждане на растенията в оранжерии изискват по-слаба вентилация, за да се насърчава растежа на растенията. Но това увеличава здравния риск за работещите

в оранжерията, особено при влизане скоро след третиране на растенията с агрохимикали. Поради ограниченото пространство особено голям е риска от вдишване на агрохимикалите, тъй като концентрацията на пари и аерозоли винаги е по-голяма, отколкото на открито.

Внимание!

Непосредствено след използване на пестициди, агрохимикали, дезинфекционни средства и др.под. в оранжерията, помещенията се заключват, а на вратите се поставя надпис за началото, продължителността и края на карантинния период, по време на който не се допуска влизането на хора в оранжерията.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 8

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО С ТРАКТОР И САМОХОДНА ЗЕМЕДЕЛСКА ТЕХНИКА, КАКТО И С ПРИКАЧВАНАТА КЪМ ТЯХ ИЛИ ТЛАСКАНА ОТ ТЯХ ТЕХНИКА

1. Винаги проверявай предпазния колан на мястото на водача за повреди. Повреденият предпазен колан задължително трябва да бъде заменен с нов.
2. Забранено е захващането на въжета, вериги и др. към предпазната кабина, арки и рами на трактора с цел теглене.
3. Около трактора, самоходната земеделска техника и прикачената към тях техника не трябва да има външни лица.
4. Винаги поддържай стъпалата на стълбичката за влизане в кабината да са почистени и свободни.
5. Когато управляваш трактора или самоходната земеделска техника трябва да си облечен с работно и закопчано облекло. Не се разрешава използването на широки дрехи, бижута и вратовръзки, които могат да се закачат за органите за управление или други части на трактора.
6. Когато управляваш трактор и самоходна земеделска техника задължително трябва:
 - да ги използваш само по конкретното им предназначение и за предписаните им условия на работа, посочени в ръководството за експлоатация;
 - да ги зареждаш само с предписаните от производителя им горива, масла и консумативи;
 - да не държиш или транспортираш в кабината гориво, масла, инструменти или резервни части
7. Забранено е да работиш с тракторите и самоходната техника:
 - на терени с наклони, по-големи от указаните в ръководството им;
 - на наклонени и стръмни склонове при хлъзгав терен, намалена видимост и нощно време.
8. Когато управляваш трактор по терен с голям наклон можеш да се изкачваш и спускаш само на първа предавка, при работещ двигател. При движение на такъв участък е много опасно изключването на съединителя и превключване на предавките.
9. Не се разрешава спирането и оставянето на трактора по склона.
10. Забранено е влизането и стоенето под трактора при работещ двигател.
11. За да предотвратиш нещастен случай никога не оставяй двигателя на трактора да работи в затворено помещение със слаба вентилация.
12. Никога не подгрявай двигателя на трактора или самоходната земеделска техника с открит огън.

За връзка с колегите, работещи с тежки земеделски машини и съоръжения, използвай комуникационна техника! Трудно ще надвишаваш грохота на трактора!

13. Когато се наложи тегленето на повреден трактор по наклонен терен никога не го прави с въже! Разрешено е теглене само с теглителната греда или чрез препоръчваните теглителни устройства.

14. Забранено е спирането и работата на трактори или агрегати с височина над 4 м под електропроводи, отстоящи на следните разстояния в зависимост от напрежението:

- а) до 20 kV – до 10 м;
- б) до 35 kV – до 15 м;
- в) до 110 kV – до 20 м;
- г) до 220 kV – до 25 м.

15. Когато проверяваш тръбопроводите за гориво и масла, които са под налягане, винаги носи предпазни очила!

16. Запомни, че при техническото обслужване на тракторите и самоходната техника е необходимо:

- обслужването на трактора да става само при неработещ и студен двигател;
- преди да се извършва обслужване, ремонт или настройка на електрическата система, да се откачат кабелите към акумулатора, като първи се откача минусовият (-) кабел;
- да се предпазват очите и лицето от акумулатора. Внимавай! Цигари, пламъци или искри могат да причинят експлозия на акумулатора;
- да се избягва контакт на кожата, очите или дрехите с електrolита. В случай на инцидент

Когато почиваш, не го прави около или под земеделската техника и съоръжения!

промийте мястото с вода и извикайте лекар незабавно;

- не се допуска наличието на открит пламък около акумулатора или средствата за стартиране при студено време. Да се използват прехвърлящи кабели, съгласно инструкциите;
- да се проверява периодично резервоара на хидравличната система за кормилно управление и да се добавя при необходимост препоръчаното от производителя масло;
- да се проверява периодично спирачната система и да се допълня резервоара със спирачна течност до нужното ниво и при необходимост да се извърши регулировка. Действието на спирачките трябва да бъде рав-

номерно, особено когато към трактора се прикачва ремарке или полуремарке;

- да са почистени обувките и избърсани ръцете преди качване. Да се използват перилата, ръкохватките, стълбите или стъпнките (както е предвидено), при качване или слизане;

17. Задължително използвай т. нар. "триточков контакт" с техниката и се качвай и слизай с лице към нея.

18. Внимание! Не се качвай и не слизай от движещ се трактор или самоходна земеделска техника!

19. Запомни! При работа на терени, на които има опасни места и трудно забележими препятствия съ-

щите трябва ясно да се маркират преди започване на работа.

20. Запомни! Забранено е да се работи с трактор или самоходна техника при силна буря или мъгла с видимост по-малка от 25 м.

21. Запомни! При работа на един и същ обект на повече от един трак-

тор е задължително да бъде определена площадка за почивка на персонала. Нощно време площадката трябва да е осветена. Не се разрешава почиването в зоната на работа на тракторите или другата земеделска техника. При работа на повече от два трактора трябва да се осигури фургон или палатка за почивка.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 9

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО С ЗЕМЕДЕЛСКА ПОДЕМНО-ТРАНСПОРТНА ТЕХНИКА

1. За площадките за товарене задължително избирай равни места, с напречен наклон до 5°С.

2. Обозначавай площадките за товарене с табели, предупреждаващи че се извършва товарене.

Специфични изисквания за подвижни работни площадки:

1. Когато работиш с подвижна работна площадка много внимателно избирай мястото, където ще се установи транспортното средство.

2. Ако ти си отговорник за работата на подвижната работна площадка си длъжен:

- да извършиш стабилизиране и хоризонтиране на площадката;
- да следиш товара в коша (хора или материали) да не надвишава допустимата норма за товароносимост;
- да следиш работниците да използват лични предпазни средства (каска, очила, ръкавици, осигурителни колани, подходящо работно облекло);
- да контролираш състоянието на подвижната работна площадка по време на работа и при поява на неизправност, да организираш безопасното спускане и слизане на работниците, намиращи се в коша;
- да следиш по време на работа

да няма хора под коша и в обслужваната зона;

- да бъдеш на разположение при всеки сигнал от работника в коша;
- да наблюдаваш отдолу работата на работника в коша и да го предупреждаваш за евентуални опасности;
- да привеждаш подвижната работна площадка в транспортно положение.

3. Ако ти си отговорник за работата на подвижната работна площадка, помни, че е категорично забранено:

- да извършваш каквито и да са ремонти и регулировки на съоръжението, когато в коша има хора;
- да извършваш хоризонтиране на съоръжението или на коша, когато в него има хора.

4. При кастрене на дървета кошът трябва да бъде установен на такова място, че отрязаните клони да не го засегнат при падането си. При необходимост, предвидените за отрязване части от дървото трябва да бъдат укрепени (вързани) към куките на допълнителни подечни съоръжения (автокранове, полиспасти, лебедки и др.) за да бъдат спуснати плавно на земята, след като коша или

цялото съоръжение бъдат отместени на безопасно разстояние.

5. Забранена е работа с подвижна работна площадка в следните случаи:

- нощем, когато работният обект не е осветен или наличното осветление е недостатъчно;
- при гъста мъгла, силен дъжд или снеговалеж;
- при вятър със скорост над 12 м/сек и при гръмотевични бури;
- в близост до високоволтни електропроводни линии;
- при неотстранена повреда, независимо каква е тя (по механичната, електрическата или хидравличната система).

6. Ако ти работиш в коша, на подвижната работна площадка е забранено:

- да се прехвърляш от коша в друга платформа, върху клон на дърво или върху фасада на сграда;
- да стъпваш на парапета на коша, да се надвесваш на него или да излизаш извън неговите очертания.

7. При първоначално стабилизиране на подвижната работна площадка извършвай първите 2-3 натоварвания при не повече от 50% от разрешената товароподемност и след като лично се убедиш в устойчивото стабилизиране, започвай същинското товарене.

Как да работя безопасно с повдигач-товарачи, електрокари и мотокари

1. Когато си водач на повдигач-товарачи, електрокар или мотокар си длъжен да спазваш следните изисквания по безопасност:

- да не стартираш двигателя, когато не си седнал на работното си място;
- да не разрешаваш стоенето върху или преминаването под работния орган независимо от това, дали той е с товар или не;
- да не разрешаваш повдигане и транспорт на товари по-големи от посочените в характеристиките на повдигач-товарача.

2. Когато транспортираш едрогабаритен товар, трябва да провериш дали височината и широчината на проходите са достъпни за свободно преминаване.

3. Ако товарът ограничава видимостта на водача, транспортирането трябва да се извършва на заден ход.

4. Когато преминаваш през мостове или рампи предварително провери тяхната товароносимост и ако тя е достатъчна преминавай бавно и внимателно.

5. Когато преодоляваш наклони задължително извършвай изкачване на преден ход, а спускай на заден ход.

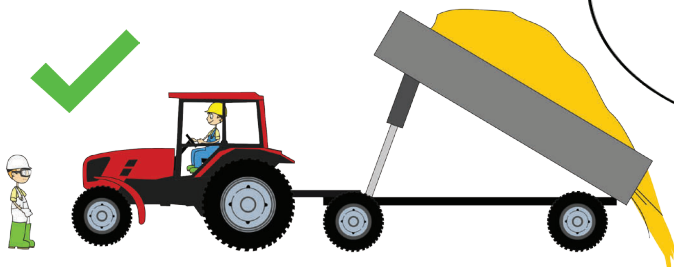
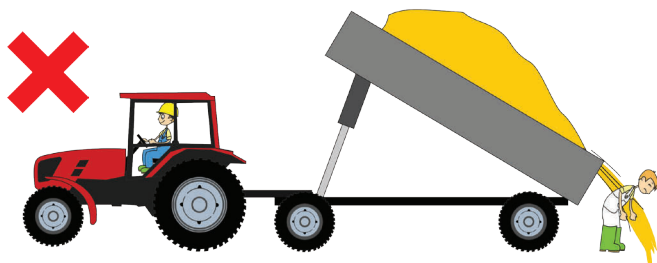
6. Забранено е повдигането на замръзнали, затиснати или затрупани товари.

При складиране на стоки
и товари никога не се
качвай на необезопасени
товароподемници!

7. Когато се движиш зад други превозни средства се спазва дистанция минимум три дължини на повдигач-товарача.
8. Никога не увеличавай предписаната от производителя противотежест на товарач-повдигача с цел да постигнеш по-висока товароподемност.
9. Забранена е работа с товарач-повдигачи на открити площадки по време на гръмотевични бури или скорост на вятъра над 14 м/сек.
10. Когато се товари слама върху купа, изисквай работниците, които са горе, да се намират на разстояние най-малко 3 м от работния орган на товарач-повдигача.
11. По време на товаренето с кран-манипулатори не се разрешава пребиваването на хора в обсега на опасната зона на стрелата /периметъра около работещия кран с радиус равен на максималния излет на стрелата плюс 5 метра/, а при работа с челни товарачи в района на маневриране и движение на товарача.
12. Не се разрешава качването и слизването върху кранове и товарачи по време на движение и през време на работа.
13. Винаги затваряй вратите на кабините на кран-манипулатора и челните товарачи по време на работа.
14. Когато работиш с кран задължително трябва:

- Да следиш гъвкавите захватни приспособления (вериги, въжета и други) да обхващат товара без възли и усуквания;
- Да следиш обхващането на товара да изключва възможността от приплъзване на захватните приспособления;
- Да разпределяш товара равномерно върху захватните приспособления;
- Да поставяш дървени подложки под въжето при обхващане на товари с остри ръбове;
- Да осигуряваш възможност за свободно изтегляне на гъвкавите захватни приспособления при поставяне на товарите. Не се разрешава издърпването с куката на крана на затиснато захватно приспособление;
- Да стоиш встрани от товара при повдигането, транспортирането и спускането му;
- Да не допускаш повдигането на товари, замръзнали към площадката или пода на транспортните средства, залети с бетон или засипани със сняг, пръст, смет, а така също повдигането на товари, на които се намират необвързани детайли;
- Да не допускаш продължителното висене на повдигнатия товар и оставяне на не спуснат товар по време на почивка;
- Да не допускаш тежестта на товара да превишава товароподемността, означена на повдигателната техника.

Никога не стой в обсега на разтоварване на насипни товари!

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 10

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО ПРИ РЪЧНИ ТОВАРО-РАЗТОВАРНИ РАБОТИ В РАСТЕНИЕВЪДСТВОТО И ЖИВОТНОВЪДСТВОТО

Товарене и разтоварване на сандъци, бали, щайги, кафези и други такива товари

1. Не се разрешава хващането и пренасянето на товарите за обвързващите ги средства (чембери, тел и други).
2. Товарите в превозното средство да се нареждат с осигурена стабилност срещу падане през време на транспортирането.
3. В складовете височината на фигурите с товари да не бъде по-голяма от 6 м – при механизизирано подреждане и 3 м – при ръчно подреждане.

Товарене и разтоварване на бъчви, гюмове, варели

1. Бъчви, варели и други такива товари се пренасят чрез търкаляне или с подходящи транспортни колички.
2. При търкаляне на товара при хоризонтална равнина работникът да се намира зад товара
3. Не се разрешава пренасянето на търкалящи се товари на гръб, независимо от тяхната тежина.
4. Не се разрешава стоенето на работниците пред търкалящи се варели, бъчви и други или зад товарите при изкачването им по наклонени рампи.

Товарене и разтоварване на опасни за здравето товари

- Не се разрешава ръчното манипулиране с опасни за здравето товари.
- На товаро-разтоварните площадки за преработка и съхранение на вредни (опасни) товари да се поставят табелки с надпис: "Отровно", "Опасно", "Внимателно" и други подобни.
- Не се разрешава пушене, палене на огън и приемане на храна и вода по време на манипулирането на вредни (опасни) за здравето товари.
- Не се разрешава складиране на вредни (опасни) за здравето товари в общи складове и на товаро-разтоварни площадки.
- Превозване на обеззаразено зърно до сеялките да става в чували или със специални товарачи за механизизираното им зареждане.
- Вредните (опасни) товари в стъклена опаковка да се разтоварват от двама работници, като стъклените съдове се намират постоянно в кошници или сандъци с мека постеля.
- Транспортните средства, използвани за превоз на вредни (опасни) товари, да се измиват и обеззаразяват след извършване на работа.

Товарене, транспортиране и разтоварване на селскостопански животни

1. Превозването на селскостопански животни задължително да става в оборудвани за целта превозни средства.
2. Натоварването и разтоварването на животни в транспортни средства да се извършва чрез специални площадки, рампи или естакади с парапети.
3. Един работник да не води към мястото на товарене повече от един жребец или два коня. Товаренето на животните да става от гледачите, които са се грижили за тях.
4. При превозване на едър добитък и коне височината на канатите на транспортната техника да бъдат най-малко 1 м.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 11

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО СЪС ЗЕМЕДЕЛСКА ТЕХНИКА ЗА ОБРАБОТКА НА ПОЧВАТА

1. Преди започване на работа трактористът – механизатор трябва да оглежда внимателно работния участък. На опасните места – пропасти, ями, пънове, големи камъни и други, да се поставят предупредителни знаци - колове, табели и др.
2. При закачване и откачване на прикачната земеделска техника от теглещия трактор опорните пети на техниката трябва да са спуснати, а тракторът задължително трябва да е застопорен с ръчна спирачка.
3. Зъбните брани задължително се съхраняват и транспортират със зъбите надолу.
4. Регулирането, почистването и ремонтът на прикачната техника и съоръженията задължително се извършва само при спрян двигател на трактора и техника спусната на земята.
5. През време на работа не се разрешава:
 - да се стои между прикачната техника и трактора (влекача);
 - да се преминава през прикачната техника или през теглича;
 - да се сяда и стои върху рамата, калниците и други места по трактора и прикачната техника, които не са определени за тази цел;
 - да се откачва прикачната техника преди окончателното спиране на трактора.
6. Абсолютно забранено е обслужващият персонал на техниката и съоръженията да слиза или да се качва

При почивка
ползвай определени
подходящи места извън
обработваната площ!

от, или на нея по време на движение.

7. Между тракториста и обслужващия персонал да има установена сигнализация и визуален контакт. Трактористът да подава определен сигнал при тръгване и спиране на трактора, като задейства трактора, след като е получил сигнал - отговор от обслужващия персонал на техниката и съоръженията.
8. Трактористът е длъжен незабавно да спре трактора при сигнал "стой", подаден от обслужващия персонал.
9. Не се разрешава външни лица да се намират в зоната на работа на почвообработващата техника.
10. За отдых на работниците задължително се оборудват подходящи места извън обработваното поле.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 12

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО СЪС ЗЕМЕДЕЛСКА ТЕХНИКА ЗА СЕИТБА И САДЕНЕ

При работа със земеделска техника за сеитба и садене поради честата смяна на работещите, както и поради многобройните рискове е необходимо винаги преди започване на механизирани дейности персонала да бъде инструктиран.

Какво трябва задължително да се спазва

1. Забранено е да се работи със сееща и садяща техника с неизправни площадки за садане, за стъпване, както и неизправни парапети;
2. Забранено е да се работи с незащитени задвижващи вериги и зъбни предавки;

3. Забранено е почистване на работните механизми и избутване на семе с ръка, смазване и регулиране през време на движение;

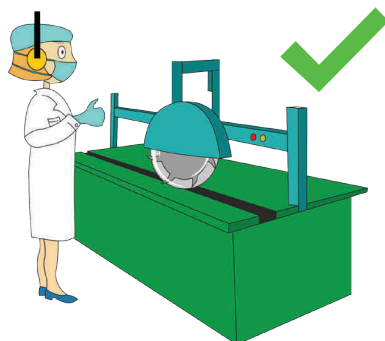
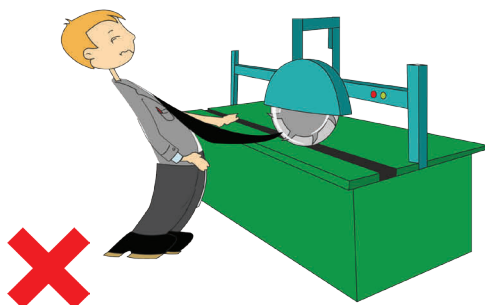
4. Забранено е зареждането на сееща и садяща техника със семена, торове и други по време на движение;

5. Забранено е слизване и качване на обслужващия персонал на сеещата техника по време на движение;

6. Забранено е возенето на хора, освен обслужващия персонал при сеитба и садене;

Внимание! Преди започване на работа със земеделската техника за сеитба и садене, трактористът и обслужващият

При работа с машини и съоръжения с движещи се части ползвай работно облекло за да се предпазиш от увличане на неподходящи дрехи!

трябва да определят сигналите, които ще използват за "тръгвам", "спирам", "завой на дясно", "завой на ляво" и др.

Внимание! Преди всяко вдигане на садачната техника в транспортно положение и завиване в обратна посока обслужващият персонал слиза от работните секции.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 13

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО СЪС ЗЕМЕДЕЛСКА ТЕХНИКА ЗА ТОРЕНЕ

Как да осигурим безопасност при работа с техника за торене с минерални торове

1. При товарене на минерални торове в транспортна и тороразпръскваща техника и при боравене с минерални торове работниците задължително да бъдат снабдени с индивидуални защитни средства – ботуши, ръкавици, дрехи и маски, съгласно инструкцията за безопасна работа с конкретните торове.
2. Внимание! При работа с техника за торене с минерални торове не трябва да допускате:
 - смесване на минерални торове с леснозапалителни материали;
 - работа с необезопасена тороразпръскваща техника;
 - ръчно разхвърляне на минерални торове от движещо се превозно средство и товарене на паралелно движещо се ремарке (бункер) при движение;
 - престой в зоната на разпръскване на работеща тороразпръскваща техника.
3. При торене с тороразпръскваща техника или самолет (вертолет) маркировчиците да работят с лични предпазни средства.
4. При внасяне на амонячна вода в почвата, цистерната трябва задължително да има заземяващо устройство.

Никога не се вози в каросерията на камиона, особено ако там има товар!

5. При работа техниката и агрегатите, пренасящи течен амоняк, задължително трябва да бъдат на разстояние повече от 10 м от открит огън.
6. Цистерните и резервоарите, използвани за пренасяне на течен амоняк, се проверяват винаги от две лица, снабдени с лични предпазни средства и преминали специален инструктаж.

Как да осигурим безопасност при работа с техника за торене с оборски тор

1. Съхраняването на оборски тор да става върху участъци от обработваемата земя или на торище, отстоящо на не по-малко от 100 м от населено място, стопански двор, ферма.
2. Към всяко торище задължително трябва да се оборудва яма за торови течности.
3. Товаренето на тор в тороразпръскващата техника и ремаркета да е механизирано.
4. Внимание! При работа с техника за торене с оборски торове не трябва да допускате:
 - возенето на работници и др. лица в ремаркета, натоварени с оборски тор;
 - ръчно разхвърляне на оборски тор от движещо се ремарке;
 - присъствието на работници в тороразхвърлящо ремарке по време на работа.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 14

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО СЪС ЗЕМЕДЕЛСКА ТЕХНИКА ЗА ОБЕЗЗАРАЗЯВАНЕ НА СЕМЕНА

Една от особено рисковите дейности в растениевъдството е обеззаразяването на семена, поради което то трябва да се извършва само със специална техника.

1. Сухото обеззаразяване на семена се извършва на открито на разстояние, не по-малко от 200 м от жилищни помещения, водоизточници, складове за хранителни продукти и др., а в дъждовно време – под навес.
2. Внимание! Абсолютно е забранено обеззаразяване на семена чрез ръчно прехвърляне с лопата.
3. Ежедневно след завършване на обеззаразителните работи, остатъците от препаратите и свободните опаковки се връщат в склада. Празните опаковки се унищожават съгласно санитарните изисквания.
4. Внимание! Абсолютно забранено е използването на обеззаразените семена за хранене на хора и животни.
5. Обеззаразените семена се съхраняват за кратко време в чували в специално определени за целта складови помещения. На чувалите се поставя надпис "Обеззаразено! Отровно"! Чуvalите не трябва да се използват за други цели.
6. Превозването на обеззаразени семена се извършва в плътни чували. Не се разрешава превозването на обеззаразените семена в насипно състояние.
7. Не е разрешено едновременното превозване на обеззаразени семена с хранителни продукти и фураж.
8. При засяването на обеззаразени семена се използват само изправни сеялки. Не се допуска подравняването с ръка на обеззаразените семена в сандъка на сеялката.
9. При обеззаразяване на семената по полусухия и мокрия начин с течни препарати или разтвори на прахови препарати, работата да се извършва на специална площадка на разстояние не по-малко от 100 м от жилищни сгради. Подът на площадката да бъде циментиран или асфалтиран. На площадката да се осигурява засенчване на работното място.
10. След приключване на работа площадката трябва задължително да бъде дезинфекцирана.
11. Внимание! При обеззаразяване на семената не трябва да допускате:
 - семената да се пипат с ръце;

- семената да се поставят в складове за храна и фураж;
 - семената да се съхраняват в насипно състояние (при сеитбата за семената да се спазват същите изисквания);
 - останалите незасети семена да се ползват за храна или други цели.
12. При почистване на сеялките остатъците от семена да се изгарят, а сеялките да се почистват, измиват обилно с вода, която да се оттича в антисептични ями.
13. При транспортирането на обеззаразени семена превозните средства трябва да се почистват основно с варно мляко, сода бикарбонат или друг дезактиватор.
14. Освободените помещения (складове) и чувалите, където е съхранявано обеззаразеното семе за посев, да се почистват и да се неутрализират с дезактиватор. Разсипаните в помещението химически обеззаразени семена да се изгарят, като помещението се измива обилно с вода, стените се измиват с вар или друг дезактиватор.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 15

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО С ТЕХНИКА ЗА НАПОЯВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИ КУЛТУРИ

1. При гравитачно напояване на селскостопанските култури, когато се работи с мотика и лопата, работещите да ползват гумени ботуши и слънцезащитна шапка.
2. Когато напояването се извършва чрез дъждуване, работниците да ползват непромокаеми облекла (брзентови, гумирани и др.).
3. Помпените агрегати да се поставят на позиция на брега на водоем, река или канал върху изравнена площадка и да се вземат мерки срещу подхлъзване и падане на техниката или хората във водоизточника.
5. Включването на инсталациите в работа трябва да се извършва бавно, като се внимава за постепенното обезвъздушаване на тръбопроводите и предотвратяване на воден удар. Не се разрешава на обслужващия персонал и други лица да се движат над тръбопроводите или в непосредствена близост до тях при включване на инсталациите в работа.
5. Внимание! При напояване не трябва да допускате:
 - дъждуване, при което радиусът на действие на дъждовалните апарати (на крайните капки) е по-близо от 30 м до електропроводи за високо напрежение;
 - дъждовалната техника или ин-

Осигури питейна вода
на всяка производствена
площадка!

сталации, снабдени със сред-
нотруйни дъждовални апар-
ти, могат да се използват при
скорост на вятъра до 6 м/сек, а
с далекотруйните до 4 м/сек;

- стоене близо до движещи се
части и под струята на дале-
коструйната дъждовална тех-
ника. Внимание! При работа
със средно струйни и далеко
струйни, секторни дъждовални
апарати, е забранено стоенето
от лявата страна на дъждовал-
ния апарат, гледано по посока
на излитане на водната струя
на апарата. На дъждовалния

апарат трябва да има надпис
"Пази се от обратния ход";

6. При експлоатацията на дъждовал-
на техника с електрозадвижване,
на всеки 10-15 дни се проверява
изолацията на електрическите про-
водници. Всички електродвигатели
трябва да са осигурени с устройства
за автоматично пускане в работа.
7. Не се разрешава работата на широ-
козахватната дъждовална техника,
извършването на монтажи, регу-
лировки и стоене до техниката при
скорост на вятъра, по-голяма от 10
м/сек и при гръмотевични бури.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 16

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО СЪС ЗЕМЕДЕЛСКА ТЕХНИКА ЗА ТРАЙНИ КУЛТУРИ

1. Когато си оператор на земеделска техника за различни манипулации на трайни насаждения, си длъжен да спазваш следните изисквания по безопасност:
 - резитбените агрегати с пневматични системи, да са снабдени с изправни регулатори и предпазни клапани за налягането на въздуха;
 - при техниката за контурна резитба е задължително наличието на предпазна решетка на кабината на трактора откъм страната на режещите дискове;
 - при техниката за следберитбена обработка на черупкоплодни култури, техниката за парафиниране и пакетиране на облагородени лози и техника за автоматично калиброване и облагородяване на лози, задължително трябва да е налице аварийен стоп и действаща аспирационната система на работното място.
2. Внимание! Вентилационните системи на техниката за следберитбена обработка на черупкоплодни култури да се монтират така, че да не създават предпоставки за засмукване на части от облеклото на обслужващия персонал.
3. По време на работа на агрегата не се разрешава присъствието на хора в опасната зона на техниката посочена в ръководството за експлоатация.
4. Забранено е всякакво обслужване, почистване, регулировки по ножниците, дисковете или други механизми по време на работа на агрегатите.
5. При опъването на тел, ваденето и набиването на колове обслужващият персонал да не стои в зоната на работа на агрегата.
6. При работа на агрегата, между оператора и обслужващия персонал трябва да са уточнени предварително начините на сигнализация между тях.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 17

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО СЪС ЗЕМЕДЕЛСКА ТЕХНИКА ЗА ПРИБИРАНЕ НА РЕКОЛТАТА

Как да осигурим безопасност при работа с комбайн

1. При работа на комбайн комбайнерът трябва да работи със специално работно облекло, което не позволява захващане от въртящи се части (валове, шпиндели) и защитни очила.
2. Комбайнерът е длъжен при пускане на двигателя, тръгване на ход или други операции да се подава сигнал, който е договорен с обслужващия персонал.
3. Комбайнерът трябва ежедневно да проверява връзките на детайлите и агрегатите.
4. Комбайнерът е задължен ежедневно да проверява затягането на болтовете от ремъчните предавки на ходовата част на комбайна и джантите на колелата.
5. Внимание! При работа с комбайн не трябва да допускате:
 - извършване на ремонт и отстраняване на повреди при работещ двигател;
 - извършването на поправки под комбайна, когато се намира на наклонена площадка, освен когато е осигурен с опори под двете колела;
 - ремонтни операции, когато хедерът е повдигнат;
 - да се работи с неоградени шайби, верижни преводи и други, както и със снети предпазители;
 - при натоварване или разтоварване избутване на зърното в бункера с ръце, крака или лопата;
 - пускане на техниката със свалени или неизправни ограждения (предпазители).
6. Внимание! Абсолютно е забранено да се работи с комбайн, когато:
 - а) има течове от горивната система;
 - б) не е достатъчна хлабината на сламоторъсите, люлките и барабана;
 - в) няма искрогасител на ауспуха;
 - г) неправилно са регулирани предпазните съединители.
 - д) възстановяването или подсилването на предпазител се извършва с тел. Предпазителите да бъдат винаги стандартни.
7. Намотаваната слама и плевели около барабана, битерите и другите въртящи се части да се отстранява само при спрян комбайн.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 18

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО СЪС ЗЕМЕДЕЛСКА ТЕХНИКА И СЪОРЪЖЕНИЯ ЗА ОБРАБОТКА И СЪХРАНЕНИЕ НА ЗЪРНО И СЕМЕНА

ВНИМАНИЕ! Абсолютно забранено е стъпването върху зърно, намиращо се в силози, бункери и шахти с дебелина на пласта над 1 м;

Помни! Когато работиш със зърно на зърноплощадка задължително следва да ползваш противопрашни маски и очила за предпазване от прах.

Внимание! Когато събираш непочистеното зърно на зърноплащадки можеш да го натрупваш с височина на насипа не повече от 2 м.

Внимание! Когато работиш с транспортъори и на зърноплощадки не трябва да допускаш:

1. Достъпът на неинструтирани лица до площадките за обслужване на транспортъорите;

2. Влизането в подземни помещения и шахти поединично, без осигуровка с въже и втори наблюдател;

3. Транспортирането на зърно, намиращо се в състояние на самозагряване;

4. Преместването и направляването на движещия се върху транспортъора товар;

5. Почистването на транспортъорите и подпомагането на движението на лентата по време на работа;

6. Преминаването под и над работещи транспортъори. Преминаването да се извършва по мостове с парапети, високи не по-малко от 1 м;

7. Отстраняването на неизправности и техническо обслужване през време на работа;

8. Избутването с ръце или крака на товари към захранващото устройство;

9. Стоенето в обхвата (зоната) на загребващите устройства или върху товара през време на работа.

Внимание! Когато влизаш в подземни помещения и шахти, сгради и съоръжения, където се съхранява зърно, задължително извършваш принудително проветряване и последваща проверка за наличие на вредни газове.

Внимание! Когато се наложи спускане в силози и бункери работникът задължително да носи противогаз и/или кислороден апарат, да използва стълба и да бъде превързан с въже, като спускането се наблюдава отвън от друг работник, който да държи въжето. Преди спускането да се извършва анализ за наличието на вредни газове.

Забранено е влизането в бункери по време на разтоварване на зърното в тях. Не се разрешава стоенето на работници в обхвата (зоната) на захранващите устройства или върху товара през време на работа на транспортъорите.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 19

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО СЪС ЗЕМЕДЕЛСКА ТЕХНИКА ЗА ЖИВОТНОВЪДСТВОТО

Внимание!

1. Не се разрешава на работниците да спят в помещенията, намиращи се непосредствено до животните. За почивка на работника да има отделна стая.
2. Не се разрешава извеждането едновременно на разходка на бикове и крави и на жребци и кобили.
3. Когато се отива при животните, задължително да се предупреждават с говор. При отиване до кон, муле и катър да се минава в страни, а при отиване до вол, крава и бивол - отзад. На злонравните и хапещи животни (коне, катъри и други) се поставят намордници.
4. При отопление на малки животни с инфрачервени лампи уредите трябва да са обезопасени с предпазни мрежи. Височината на окачването им да е: за телета – 1,20 м, за прасета – 0,80 м.
5. При комплектоване на електрическите уредби в помещенията на цеховете за приготвяне на храната за животните задължително да е предвидена възможност за общо изключване на цялата електрическа уредба.
6. Стълбите и площадките с техника, разположени в помещенията със животните задължително да се оградят с метални парапети.
7. Когато работиш с техниката за раздаване на фураж задължително трябва да провериш дали:
 - бункерите са снабдени със защитна решетка за избягване по падането на твърди предмети;
 - устройствата за почистване от храни функционират правилно;
 - животните и птиците да са предпазени от нараняване.
8. **Внимание!** При монтаж на тръбопровод в животновъдна ферма разстоянието между тръбите и електропроводниците да бъде най-малко 20 см;

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 20

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО С ФУРАЖОРАЗДАВАЩА ТЕХНИКА

1. Преди да започнеш работа с фуражораздаващата техника задължително трябва да провериш:

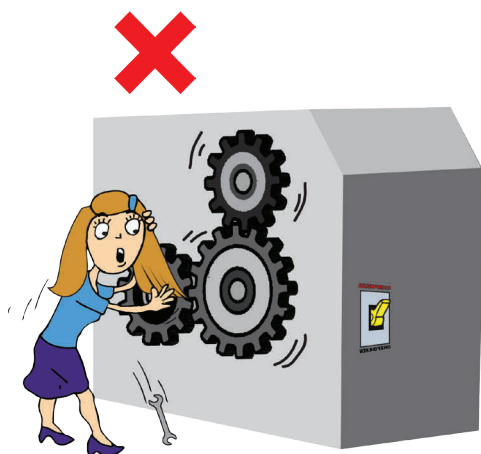
- хоризонталното положение на висящите и вагонетни пътища (релси) и да не се допуска самопридвижването на вагонетките и количките по тях;
- изправността на ограничителите, опорите (отбивките) и автоматичните изключватели в краищата на релсите;
- техническото състояние на релсовите пътища и на механиз-

мите за повдигане, преместване и изсипване на товара;

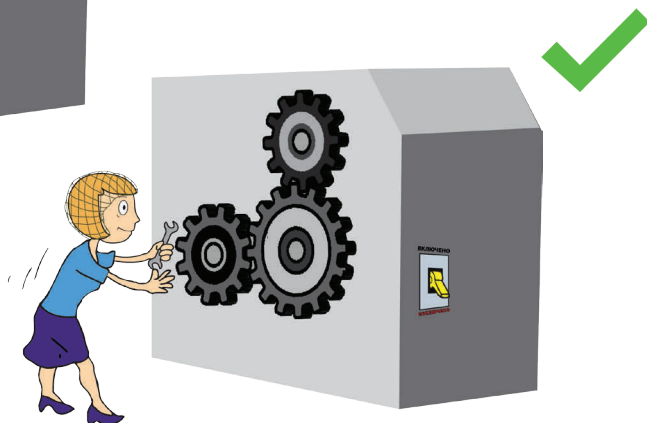
2. Внимание! Забранено е използването на висящи механизми, когато има:

- деформирани релси;
- износени ролки на вагонетките;
- износени въжета;
- повредени ключалки за застопоряване на кошове.

3. Преместването на вагонетките ръчно се извършва с тикане, като работникът върви след тях. Внимание! Не

При работа със съоръжения и машини с открити движещи се части предпазвай косата и дрехите си от захващане!

се разрешава ръчното дърпане на вагонетките.

4. Когато се обръща и разтоварва вагонетката, работникът стои зад нея.

5. Абсолютно е забранено превозването на лица във вагонетките (количките).

6. Внимание! Не се допуска свободно придвижване на животните до транспортната лента за изхвърляне на тор по време на работа на съоръжението.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 21

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО С ДООИЛНА ТЕХНИКА

1. Внимание! Когато монтираш доил-на инсталация задължително прове-рявай:

- шайбите на двигателя, ремъч-ните предавки и куплунгите на вакуумпомпата да са оградени с метален кожух;
- тялото на електродвигателя и целият агрегат да бъдат зану-лени (заземени);
- предпазителите и прекъсвачи-те да бъдат от закрит тип;
- вакуумпомпите да се съеди-няват с вакуумпроводите по-средством участък от токо-непроводящ материал;
- вакуумпомпите и електродви-гателите да се разполагат в отделни помещения.

2. Изпитванията за херметичност на тръбопроводите се извършват, кога-то във фермата няма външни лица и животни.

3. Поставянето и снемането на до-илните чашки да се извършва от до-ячи, които добре познават нравите на животните.

Как да работя безопасно при монтаж и поддържане на млекохладилните инсталации

1. Внимание! Преди да започнеш мон-таж и регулиране на хладилна ин-

сталация задължително изключи електрозахранването от главното табло и провери заземяването (зану-ляването) на съоръженията.

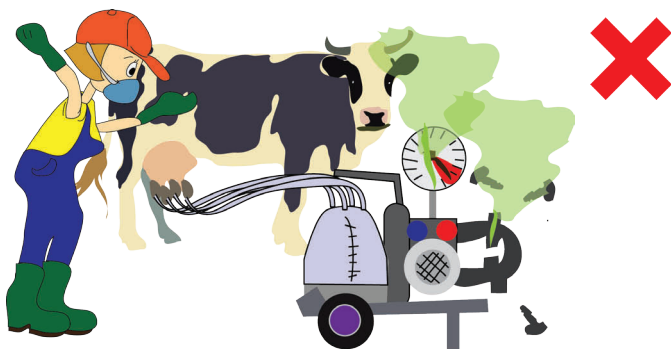
2. При работа под напрежение задъл-жително използвай изолирани ин-струменти и предпазни средства (диелектрични боти, диелектрични килимчета и ръкавици).

3. Когато запояваш медни тръби на хладилната инсталация осигури предпазни средства за избягване на изгаряне от стопен метал и вземи мерки за недопускане на пожар.

4. Внимание! Забранено е спирането на изтичащ хладилен агент с неза-щитена ръка.

5. Внимание! Забранено е паленето на огън в района на изтичането на хладилен агент.

6. Когато се източва хладилен агент задължително се отварят вратите и прозорците, а влизането в помеще-нията да става най-малко 30 минути след изтичането на хладилния агент.

Когато работиш със
съоръжения под
налягане задължително
извършвай преди работа
преглед и профилактика
на частите под налягане!

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 22

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО С РЪЧНИ ИНСТРУМЕНТИ

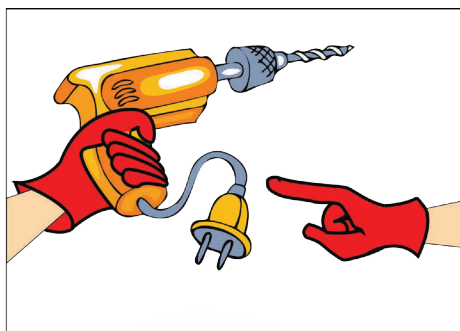
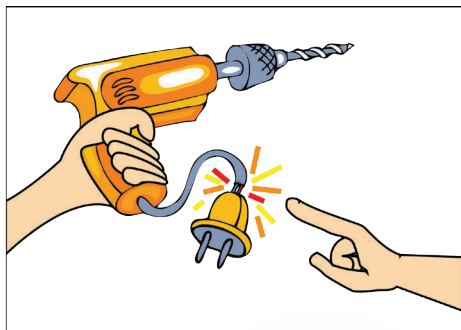
1. Внимание! Преди да започнеш работа с ръчни земеделски инструменти прегледай внимателно всеки инструмент и обърни внимание на следното:
 - Дръжките на ръчните инструменти да имат гладка повърхност и да са изработени от твърд и жилав материал.
 - Земеделските инструменти трябва да бъдат здраво закрепени към дръжките.
2. Опасност! Никога не работи със сърп без да използваш дървен или пластмасов напръстник (паламарка).
3. Използвай овощарските ножици за отрязване на високо разположени клони само ако имат устройство, захващащо отрязания клон.
4. Преди да използваш лозарски ножици провери дали имат устройство, което осигурява дистанция между ръкохватките в затворено положение.
5. Внимание! Съхранявай ръчните земеделски инструменти в стабилно състояние с острието надолу, на сухо място, което е недостъпно за деца.
6. Внимание! Когато работиш с коса, сърп, вила, брадви и инструменти за копаене, поддържай дистанция между работещите повече от 3 метра.
7. Внимание! Преди да започнеш работа с ръчни инструменти прегледай внимателно всеки инструмент и обърни внимание на следното:
 - Главите на всички инструменти като чукове, секачи и др. не трябва да бъдат разширени, подбити и нацепени.
 - Инструментите да бъдат здраво набити и закрепени за дръжките.
 - Дръжките и ръкохватките на ръчните инструменти да имат гладка повърхност и подходяща якост.
 - Дръжките на инструменти със заострени краища за набиване, изработени от дърво, да имат бандажни пръстени.
8. Внимание! Никога не работи с пили, отвертки, ножовки и др., които нямат дръжки.
9. Ако ползваш шлосерска маса и менгемета, те трябва да бъдат добре укрепени и устойчиви по време на работа.
10. Ако на една маса искаш да монтираш две менгемета, разстоянието между тях трябва да бъде най-малко 1,5 метра.
11. Когато работиш с чук проверявай дали дръжката му е сигурно заклинена в чука посредством железен клин.

12. Когато работиш с ударни ръчни инструменти, като секачи центри и пробои, задължително проверявай да нямат пукнатини, отчупвания и побитости.
13. Секачът, с който работиш не трябва да бъде по-къс от 150 мм, а ръкохватката – не по-къса от 70 мм.
14. Внимание! Когато работиш с ръчна ножовка задължително поставяй листа на лъка на ножовката така, че рязане да става при движението напред.
15. Задължително закрепвай предметите за рязане здраво на менгеме.
16. Ще работиш по-лесно и по-точно, ако мястото на рязане предварително е зарязано с триъгълна пила.
17. Движи ножовката само с ръцете, без участието на тялото.
18. Не работи с пила без дръжка или със пукната и разхлабена дръжка.
19. Когато използваш пила задължително закрепи в менгеме детайла, който обработваш.
20. Внимание! Никога не почиствай стружки от пиленето и рязането с незащитена ръка. Най-добре е почистването да става с четка.
21. Челюстите на ключа да бъдат успоредни, да не са с износени краища, да нямат пукнатини или побитости.
22. Внимавай! Когато работиш с гаечен ключ, задължително проверявай челюстите на ключа да бъдат успоредни, да не са с износени краища, да нямат пукнатини или побитости.
23. Опасност! Не удължавай рамото на гаечния ключ, без да си взел мерки за фиксиране на удължаващото устройство към ключа.
24. Когато боравиш с кислородни бутилки, ключовете и ръкавиците с които работиш трябва да бъдат чисти от масло.
25. Когато работиш с пневматични ударни инструменти те трябва да са снабдени с приспособления, непозволяващи изхвърляне на ударната част.
26. Работните места на които се използват пневматични ударни инструменти трябва да се оградят с преносими или стационарни звукопоглъщащи екрани, с височина не по-малка от 2 м.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 23

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО С РЪЧНИ ЕЛЕКТРИЧЕСКИ ИНСТРУМЕНТИ

1. Внимание! Преди да започнеш работа с ръчни електрически инструменти, прегледай внимателно всеки инструмент и обърни внимание на следното:
 - щепселите да бъдат здрави, без пукнатини и прегаряне и да са със зануляване;
 - превключвателите да се изправни и монтирани на корпусите им.
2. Опасност! Абсолютно забранено е когато работиш с ръчни електрически абразивни, пробивни и др. инструменти:
 - да ги подаваш от ръка в ръка при включено положение;
 - да ги поставяш във включено положение върху маси, работни места и др.;
 - да работиш на височина (на стълби, скеле и други) без да си осигурен с предпазен колан;
 - да работиш без предпазни очила.

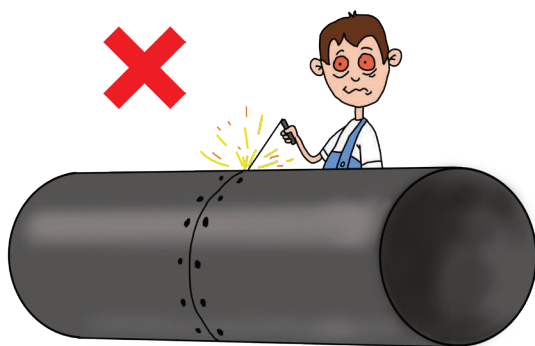

Никога не работи с
ръчни електрически
инструменти с наранени
кабели и щепсели!

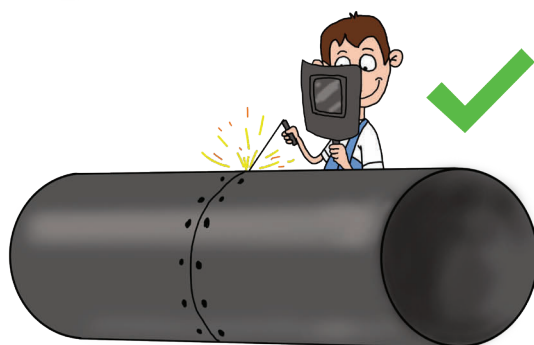

Когато използваш
електрически режещи
инструменти,
задължително
предпазвай ръцете,
лицето и главата!

3. **Внимание!** При смяната на предпазителите използвай само стандартни с фабрично калибровани стопяеми вложки. Не забравяй! Не се разрешава подсилване на стопяемите вложки (жички) на предпазителите.
4. Когато работиш с ръчни електрически инструменти, преносими електрически лампи и трансформатори, дължината на кабелите трябва да бъде до 6 м. Допуска се дължина до 30 м при използване на защитно изключване, или при участие на второ лице като наблюдател.
5. **Внимание!** Винаги заключвай помещението, в което са разположени главното електрическо табло и главния прекъсвач.
6. **Помни!** Работата по електроразпределителните табла трябва да се извършва по наряд най-малко от две лица, едното от които да е със съответна квалификация.
7. **Внимание!** Почистването и ремонтът на електрическото обзавеждане да се извършват само при изключено напрежение и при поставени предупредителни табели с надписи "Не включвай, работят хора" на местата на прекъсване.
8. **Опасност!** Когато поради производствени причини не се изключва напрежението, може да се работи само при непосредственото наблюдение на квалифицирано длъжностно лице и след като задължително се вземат мерки за ограждане на съответните фази с изолационен материал.

При заваряване задължително използвай предпазна маска за защита на очите и лицето!

Как да работя безопасно с електрострижбен агрегат

1. **Внимание!** Когато извършваш стрижене на овце с електрострижбен агрегат задължително трябва да си с изолационни обувки или да стъпваш върху дървена прощадка или гумева постелка.
2. Стрижене с електрострижбен агрегат се извършва на суха дървена маса или скара. **Внимание!** Забранено е да се извършва електрострижбата във влажни помещения, върху влажен земен под и без изолационни обувки.
3. Електродвигателите и електрообзавеждането на съоръжението трябва да бъдат заземени (занулени).

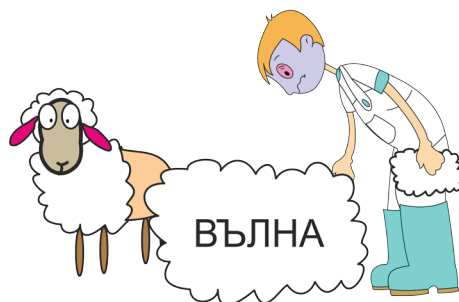
4. **Внимание!** Забранено е да се работи с електрострижбен апарат, когато напрежението е над 42 волта.

Как да работя безопасно с електропастирна уредба

1. **Внимание!** Запомни преди да започнеш работа по електропастирна уредба:
 - Забранено е монтирането или прикачването на пастирните шнурове към стълбове с високо напрежение или радиомрежа.
 - Забранено е съединяването на проводника на електропастира с метални части на мостове, на огради и други, които не принадлежат към ограждането.

- Забранено е отварянето във влажно време на капака на пулсатора на електрическата ограда, когато се намира под напрежение.
- Забранено е монтиране на електропастирна ограда в непосредствена близост до въздушна електрическа мрежа с напрежение равно или по-голямо от 110 kV.

2. Към електрическата ограда (мрежа) на видно място се закрепят трайни табели с неизтриваем надпис "Внимание, електропастирна ограда!". Табелките се поставят на разстояние една от друга 200 м и на места, близо до пътища, пресечки или при пресечки на ел. проводници с напрежение с повече от 1000 V.

При работа с
влакнодайни животни и
с вълна задължително
ползвай респираторна
маска!

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 24

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО В ШУМНА СРЕДА

Шумът е един от основните рискове на работните места в растениевъдството и животновъдството. Увреждането на работещите се изразява в намаляване, частична или пълна загуба на слух. Загубата на слух или оглушаването заради шум на работното място, е едно от най-често срещаните професионални заболявания и наранявания.

Човешкото ухо възприема звукове с честоти от 16Hz до 20kHz. Шумовете с висока честота са по-опасни от тези с ниска.

Защитата от шум зависи от честотния му спектър. При звук с честота от 16Hz до 20kHz и при ултразвук (с честота над 20 kHz) защитата се осъществява чрез:

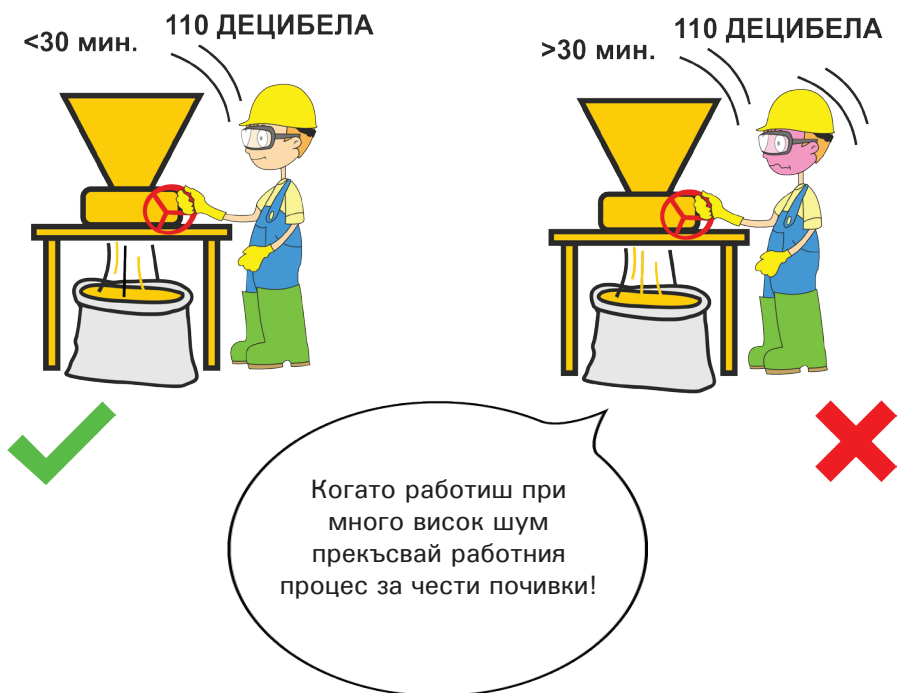
- намаляване шума от източника;
- отдалечаване на работното място от източника на шум;
- ограничаване на шума с шумови изолации;
- лични защитни средства.

При звук с честота под 16Hz (инфразвук) – защитата може да се постигне с предотвратяване на генерирането на ултразвуките в източниците или ако това е невъзможно е необходимо източниците да са изолирани от конструкцията на сградите или съоръженията.

Знаеш ли на какъв шум си подложен по време на работа

Ето какви са шумовите нива в различни ситуации:

- Тиха стая – нивото на шум е 40 dB
- Разговор в офиса – 60 dB
- При работа с косачка за трева, като и при управление или превозване в движещи се камиони – нивото на шум вече е 90 dB. При извършване на тези дейности рискът от увреждане на слуха е реален при въздействие на това ниво на шум в продължение на 8 часа. **Не работи при този шум повече от 8 часа!**
- При управление на мотоциклет или при работа с гатер – нивото на шум нараства до 95 dB. Сериозен риск от увреждане на слуха се появява при въздействие в продължение на 4 часа. **Не работи при този шум повече от 4 часа!**
- При работа с моторна резачка – нивото на шум достига 100 dB, а рискът от увреждане на слуха

е налице при въздействие на това ниво на шум в продължение на 2 часа. **Не работи при този шум повече от 2 часа!**

- При управление на моторна шейна, водачът е подложен на шум със сила 110 dB. Само 30 минути на това въздействие е достатъчно за да е налице висок риск от увреждане на слуха. **Не работи при този шум повече от 30 минути почивка!**

За да избегнеш големия риск от увреждане на здравето, носи винаги слухов протектор, когато работиш в условия с високи нива на шум! Най-масовите и ефективни слухови протектори са разширяеми тапи, тапи за многократна употреба, предпазни слушалки.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 25

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО С ТЕЖЕСТИ

В растениевъдството и животновъдството практически всеки работник извършва ръчни работи с тежести като ги вдига, поддържа и пренася. Не всяко тежко физическо натоварване задължително води до опасност за здравето, стига то да е прилагано за кратко време. Но често в растениевъдството и животновъдството ръчната работа с тежести се извършва практически през цялото работно време. Това вече може да доведе до сериозен риск.

Кои са най-честите грешки, които се допускат при повдигане и пренасяне на тежести:

- Не знаете накъде ще се придвижвате;
- Не сме проверили дали в зоната на придвижване няма препятствия;
- Не сме проверили дали вратите са отворени и дали са достатъчно широки за да мине товара;
- Не сме проверили дали на пода няма нещо, което би попречило и би причинило злополука;
- Не сте сигурни дали добре сте захванали товара;
- Не сте сигурни ако вдигате товара с някой друг, преди да започнете дали и двамата сте наясно какво ще правите.

При ръчно пренасяне на тежести, винаги когато има възможност, използвай помощ от колега!

Когато повдигаш ръчно тежести, използвай мускулите на краката, а не на гърба или кръста!

Важни правила за повдигане на тежести:

- стъпете от двете страни на товара, като се надвесите над него, или опитайте да застанете възможно най-близо до него;
- когато повдигате, използвайте мускулите на краката;
- изправете гърба;
- придърпайте товара възможно най-близо до тялото;
- вдигнете и носете с изпънати ръце.

Важни правила за бутане и теглене на тежести:

- бутането и тегленето да става с помощта на собствената тежест – когато бутате, трябва

да се навеждате напред, а когато теглите – назад;

- да имате устойчиво положение върху пода, за да можете да се наведете напред или назад;
- да избягвате усукване и изкривяване на гърба;
- помощните технически средства трябва да имат дръжки/ръкохватки, за да прилагате сила с ръце; височината на дръжките трябва да бъде между раменете и кръста, за да можете да бутате/теглите в добро, нормално положение;
- помощните технически средства да са добре поддържани, така че колелата да са с необходимия размер и да се движат свободно;

- подовите настилки да са твърди, равни и почистени.

Добри техники за намаляване на риска при ръчна работа с тежести или кои са най-подходящите и правилни начини за вдигане, поддържане и пренасяне на тежести

1. СПРИ И ПОМИСЛИ!

Планирай операциите:

- къде трябва да се постави тежестта;
- това ли е най-удобното и подходящо място за поставяне (позициониране) на тежестта;
- нуждаеш ли се от помощ, за да извършиш работата.

Подготви си работата

- премести препятствията по пътя на пренасяне на тежестта (напр. изоставен амбалаж, разхвърляни инструменти, материали, отпадъци и др.);
- огледай и прецени товарите за повдигане и пренасяне (тегло, съдържание, опаковка, начини за хващане, достъп до тях);
- при вдигане на по-голяма височина (напр. от пода до нивото на рамената) намери място по средата на пътя, така че тежестта да може да се постави на междинна работна повърхност за кратка пауза и за по-добро хващане.

2. ЗАЕМИ ПРАВИЛНА ПОЗА ПРИ ВДИГАНЕ НА ТЕЖЕСТТА

- Сгъни коленете така, че когато ръцете хващат тежестта, тя да бъде колкото е възможно по-близо до тялото и на височината на кръста (без обаче коленете да се

сгъват прекалено);

- Дръж гърба изправен и се наведи леко напред (ако е нужно и малко над тежестта), за да я хванеш добре;
- Обърни се с лице към посоката на движението;
- Извършвай вдигането колкото може по-плавно и равномерно, без резки движения;
- Ако не е възможно да се приближиш до тежестта, за да я повдигнеш, опитай се преди това да я приплъзнеш по-близо до себе си;
- Не вдигай тежест по-високо от нивото на рамената;
- Намести стъпалата така, че да създадат балансирана и стабилна основа.

3. ЗАЕМИ ПРАВИЛНА ПОЗА ПРИ ПРЕНАСЯНЕ НА ТЕЖЕСТТА

- Поддържай тежестта близо до тялото: най-тежката част на тежестта да е най-близо до тялото, колкото се може по-продължително време.
- Не извършвай резки движения и обръщания встрани при пренасяне на тежестта, движи се плавно и равномерно, като контролираш тежестта.
- Мести стъпалата равномерно, като стъпваш внимателно и преместваш краката възможно по-напред.
- Използвай щадящи гърба техники при бутане на големи и обемисти товари.

4. ХВАНИ ЗДРАВО ТЕЖЕСТТА

Оптималното положение и начинът на хващане зависят от условията и индивидуалните предпочитания на ра-

ботещия, но те трябва да бъдат безопасни:

- хващането като кука (със сгънати пръсти) е по-малко уморително, отколкото ако пръстите се държат изпънати;
- начинът на хващане може да се променя в течение на работа само ако е необходимо;
- ако се налага тежестта да бъде поставена (позиционирана) прецизно на точно определено място, първо я постави и после я приплъзни в желаното положение.

Как да прилагам помощни технически средства за да намаля риска при ръчна работа с тежести

Най-правилната стратегия за борба с мускулно-скелетните увреждания, възникващи под влияние на ръчната работа с тежести, е трайното ограничаване на такава дейност на работното място. Това се постига чрез осигуряване на механизирано повдигане, поддържане и пренасяне на товарите. Дори и тогава ръчната работа не се елиминира напълно, но работещите прилагат по-икономично

и по-ефективно мускулна сила, което намалява риска от увреждания.

Добри практики за намаляване на риска чрез помощни технически средства:

- При използване на обикновеност за повдигане на дадена тежест рискът намалява, тъй като силата, необходима за преместването ѝ, е по-малка;
- Хаспелът поддържа тежестта и работещият само контролира и подпомага придвижването и преместването ѝ;
- Използването на вагонетки и колички в голяма степен намалява силата, прилагана от работещия за преместване на тежести в хоризонтална посока;
- Улеите са най-разпространеният начин за използване на гравитацията за придвижване на тежести от едно място на друго, без да се използва мускулна сила;
- Ръчни приспособления (халки, куки, въжета, вериги и др.) могат да улеснят преместването на тежести, които трудно се хващат.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 26

КАК ДА ИЗБЕГНА ОПАСНОСТИТЕ ПРИ РАБОТА С МАТЕРИАЛИ, СЪДЪРЖАЩИ АЗБЕСТ

До средата на 80-те години азбестът имаше много широка употреба в производството на огнеупорни материали, изолация, плоскости и др. Азбест може да има в: азбестоциментови продукти, релефни покрития, подови плочки, напръскани покрития за тавани, азбестова изолационна плоскост, настилки, тръби. Тези материали са широко прилагани при изграждането на сгради, оранжерии и съоръжения в сферата на растениевъдството и животновъдството.

Материалите от азбест в добро състояние са безопасни, освен ако азбестовите влакна се изпуснат във въздуха, което се случва, когато материалите се повредят. Работата с материали, съдържащи азбест или в близост до тях, което води до вдишване на голямото количество азбестови влакна увеличава опасността от развиване на свързани с азбест заболявания. Най-големите рискове в това отношение за работещите в растениевъдството и животновъдството са свързани с поддръжката, ремонтите и разрушаването на стари сгради или промишлени инсталации, при чието изграждане са използвани азбестосъдържащи материали.

Правила, които трябва да спазвам при контакт с азбест:

1. Когато участваш в реконструкция, ремонт, събаряне на сгради и съоръжения следва да извършваш възложените дейности:
 - в тихо време, или
 - при наличието на слаб до умерен вятър и то само ако посоката на вятъра не е към жилищни сгради.
2. Преди за започне ремонт на сградата или подмяна на топло- и шумоизолация задължително се определя наличието на азбест, както и неговата структура (плътност, трошливост, способността да се разпада).
3. Внимание! Когато се налага да демантираш плоскости, да премахваш стара мазилка или изолация, в които има азбест, трябва предварително да намокриш обилно тези материали с вода.
4. Когато се разрушават азбестосъдържащи сгради и съоръжения с пневматични чукове, или се товари азбестосъдържащ боклук в контейнери, работните места трябва да бъдат оборудвани с локална (преносима) аспирационна вентилация.
5. Когато се отстраняват азбестосъдържащи строителни отпадъци от работни места, разположени на височина, те трябва да се изнесат в плътно затворени контейнери или се спуснат в затворени улеи. Долният край на улея трябва да е на височина не повече от един метър над земята и задължително да бъде заустен в бункера.
6. След отстраняването на азбестосъдържащите отпадъци, работната площадка, използваните инструменти, временните огради и други елементи от работната сре-

При работа с материали,
които съдържат азбест
задължително използвай
респираторна маска!

да се почистват с прахосмукачки
с водни филтри или ръчно след
овлажняване на почистваната по-
върхност.

7. Внимание! Когато извършваш ре-
монти и други дейности с азбес-

тосъдържащи материали, задъл-
жително използвай специални за-
щитни облекла, дихателни маски,
очила и други подходящи лични
предпазни средства.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 27

КАК ДА СЕ ПРЕДПАЗЯ ПРИ УХАПВАНЕ ОТ ЖИЛЕЩИ И КРЪВОСМУЧЕЩИ НАСЕКОМИ

Работещите в сферата на растениевъдството и животновъдството ежедневно се намират в среда, в която има изобилие от насекоми. Част от тях са жилещи, други са кръвосмучещи, но всички са реални преносители на заразни болести и паразити, опасни химикали и замърсители. Основната защита срещу ухапвания от насекоми се осъществява чрез ползване на цялостно работно облекло. Работното облекло включва такива елементи, като шапка или кърпа за глава, риза (най-добре с дълъг ръкав), панталон, пола, чорапи и обувки или ботуши.

Въпреки използването на работно облекло, едно от най-честите уврежда-

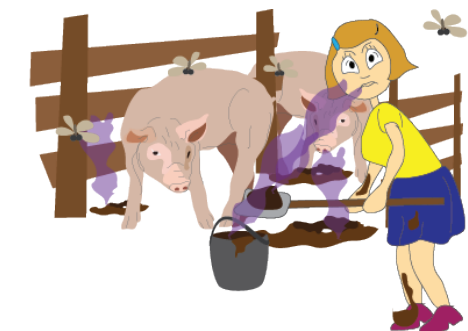
ния за работещите в растениевъдството и животновъдството е ухапването от насекоми.

Какви са симптомите в тези случаи:

- На мястото на ухапването се появява болка и оток или зачервяване.
- Могат да се появяват и общи признаци като отпадналост, световъртеж.

Каква е първата помощ, която можеш да окажеш на пострадалия:

1. Извади жилото, което насекомото е оставило на мястото на ухапването, най-добре с инструмент (пинсет). То трябва да се хване по възможност близо до кожата, за да се избегне впръскването на отровата, останала в него.

Когато се грижиш за почистване на помещения и площи, в които са настанени животни ползвай:

- 1) работно облекло за да се предпазиш от жилещи насекоми
- 2) респираторна маска против миризмите от отпадъци

2. Постави върху ухапаното място памук или марля, напоени с разтвор на амоняк или спирт.
3. Дай на пострадалия да пие течности.
4. При продължаваща болка дай на пострадалия болкоуспокояващи средства.
5. Постави на ухапаното място студени компреси.

Как да се предпазя при работа с пчели

1. Когато трябва да се прави преглед на пчелните семейства използвай най-благоприятните часове през деня, и то само при тихо и топло време.
2. Когато се извършва преглед на пчелните семейства пчеларят трябва да използва подходящо облекло – бяла памучна престилка, а най-добре гащеризон и лицева мрежа.
3. Внимание! Когато извършваш преглед на пчелни семейства задължително подхождай отзад на кошера, като заставаш от лявата или от дясната страна на пчелния кошер.
4. Запомни! Преди работа с пчелното семейство трябва:
 - ръцете и инструментите да са измити, за избягване на дразнене и разпространение на заболявания;

- разпалената пушалка да се насочи към входа и се пуснат няколко струи дим;
- силно раздразнено пчелно семейство да се затваря до успокояването му и тогава да се преглежда.

5. Абсолютно забранено е в пчелина да се съхраняват и при работа с пчелните семейства да се използват спиртни напитки, одеколони, дезодоранти,

нефтепродукти и др. силно дразнещи с остри миризми препарати.

6. При ужилване веднага да се премахва жилото и жилното мехурче, а мястото да промива с вода или амоняк. При настъпили усложнения да се търси лекарска помощ.

7. Внимание! Във всеки пчелин задължително трябва да има течаща вода, миещи препарати и аптечка с денатуриран спирт и разреден амоняк.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 28

КАК ДА СЕ ПРЕДПАЗЯ ПРИ УХАПВАНЕ ОТ ЗМИЯ

Едно от най-специфичните увреждания на работещите в растениевъдството и животновъдството е ухапването от змии. Това увреждане (макар и не много често) се проявява изключително през летния сезон. Увреждането е преди всичко по долните крайници.

Основната защита срещу ухапвания от змии се осъществява чрез ползване на работно облекло. Работното облекло в тези случаи трябва да включва дълъг панталон, чорапи и обувки или ботуши.

Какви са симптомите при това увреждане

При ухапване от змия има местни и общи признаци.

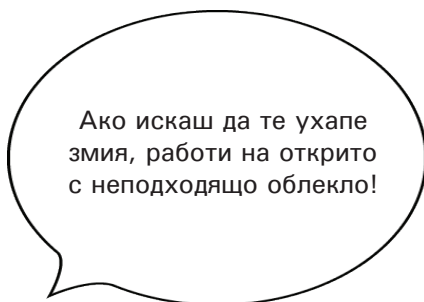
Местните признаци на ухапването са:

- на мястото на ухапването се виждат две кървавочервени точки;
- болка в мястото на ухапването;
- оток (в началото около мястото на ухапването, а впоследствие може да се обхване и целия крайник);
- подуване на лимфните жлези на ухапвания крайник.

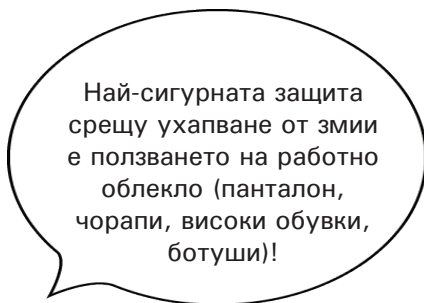
Общите признаци са: неспокойствие, световъртеж, отпадналост, гадене, повръщане, бледост. Тези явления могат да се дължат и на страх.

Каква е първата помощ, която можеш да окажеш на пострадалия

1. Направи пристегната превръзка над мястото на ухапването.

Ако искаш да те ухапе змия, работи на открито с неподходящо облекло!

Най-сигурната защита срещу ухапване от змии е ползването на работно облекло (панталон, чорапи, високи обувки, ботуши)!

2. Внимателно изтрий и измий със сапунена вода капчиците отрова от и около ухапаното място. вя противозмийски серум и се следи състоянието на сърдечно-съдовата система.
3. Измий обилно с вода цялата област от тялото, където е ухапването. Една от най-опасните практики, която за съжаление е масово разпространена, е при ухапване от змия да се оказва първа долекарска помощ чрез изсмукване с уста на отровата от ухапаното място. Никога не прави това (освен ако не искаш да погълнеш част от змийската отрова)!
4. Превържи раната с чиста превръзка.
5. При продължаваща силна болка дай на пострадалия обезболяващи средства (напр. аналгин).
6. Организирай бързо транспортиране в лечебно заведение, където се поста-

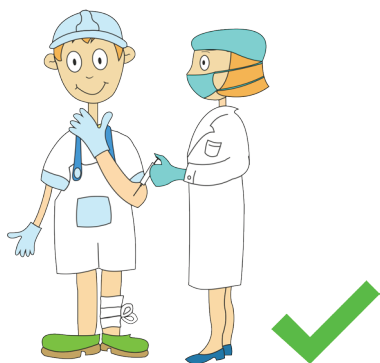
ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 29

КАК ДА СЕ ПРЕДПАЗЯ ПРИ УХАПВАНЕ ОТ КУЧЕ

Работата на открито в растениевъдството и грижите за животни в животновъдството, както и спецификата на селскостопанските постройки, съдържат потенциалния риск от ухапвания от кучета. Раната при ухапване от куче е тип разкъсна рана. Тя поначало не е много голяма. Рядко бива много дълбока. Главната опасност при нея идва от това, че кучето може да е бясно или от инфектиране.

Каква е първата помощ, която можеш да окажеш на пострадалия

1. Намажи мястото около раната с йод. Внимавай да не се докосва раната.
2. Превържи със стерилна превръзка.
3. Ако има силно и неспиращо кръвотечение, направи пристягаща превръзка над ухапаното място.
4. Организирай бързо транспортиране към болнично заведение.

При ухапвания от животни, змии, гризачи или опасни насекоми задължително потърси медицинска помощ!

Когато работиш със зърно и семена бъди предпазлив срещу ухапвания на гризачи. Задължително ползвай работно облекло (панталон, ръкавици, обувки или ботуши)!

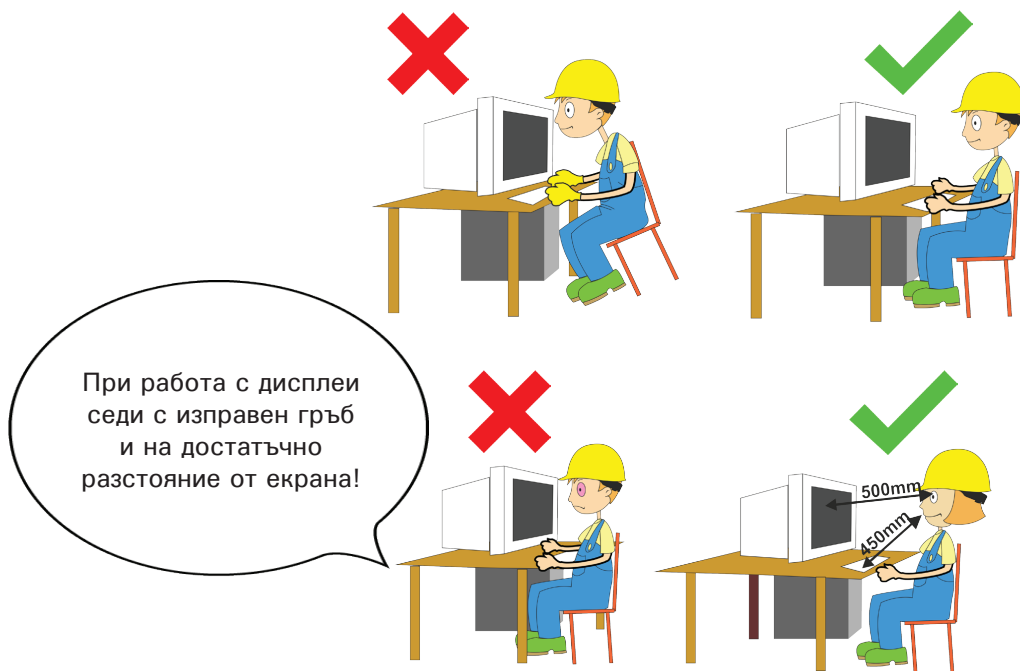
ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 30

КАК ДА РАБОТЯ БЕЗОПАСНО В ОФИС СРЕДА

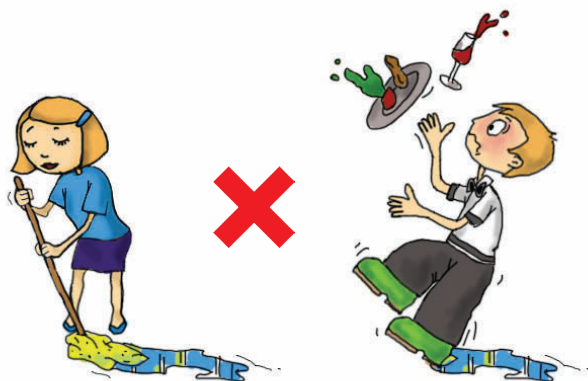
Масово разпространената представа за работната среда в растениевъдството и животновъдството често се разминава с реалната картина. Един от новите рискове в тези икономически дейности са свързани с увеличаването на дейностите, които се извършват в офис-среда.

ПРЕПОРЪКИ ЗА БЕЗОПАСНА РАБОТА

1. За да не се подхлъзваш, спъваш и падаш бъди внимателен при движение в офиса! Рискът е особено голям когато се движиш по полирани или мокри при измиване подови настилки. Една от честите причини за падания и сериозни наранявания в офис е спъване във висящи телефонни, електрически или компютърни кабели.
2. Най-тежките травми при работа в офис се получават от падане от височина. Можеш да избегнеш този риск, ако използваш внимателно и по правилен начин стълби или подходящи столове за да достигнеш или поставиш вещи на рафтове, мебели и други места на височина. **Никога не се опитвай да се качиш на ергономичен стол, който се придвижва на колелца или се люлее!**
3. Чест риск за здравето носи работата с канцеларски принадлежности. Внимавай при работа с хартия, защото можеш да си причиниш неприятни и болезнени порязвания по пръстите и дланите от ръбовете на хартията. **Работи така, че да не плъзгаш дланите си по дължината на ръба на хартията!** Неправилни-

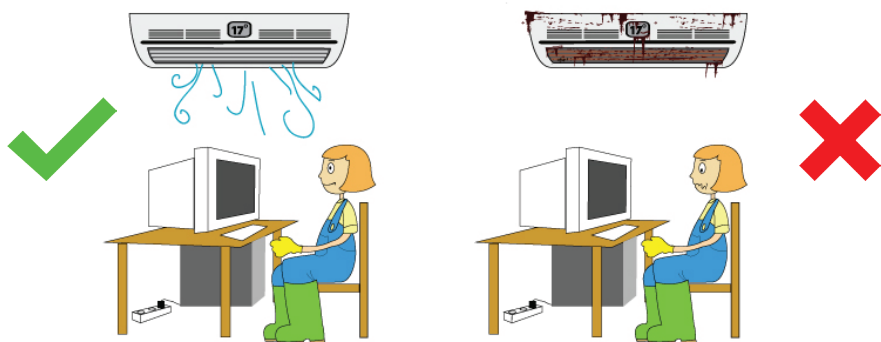
Задължително
обозначавай местата,
където има риск от
подхлъзване!

те опити за премахнеш телените скоби, поставени на хартията с „телбод“ почти сигурно ще доведат до нараняване на ноктите или до дълбоки и болезнени убощдания по пръстите ти. **Когато премахваш телени скоби винаги ползвай помощни средства!** Неумелата работа с ножици, перфоратори, машини за подвързване на материали могат да доведат до травми на пръстите, дланите и китките. **При работа с канцеларско оборудване бди съсредоточен и не прави няколко работи наведнъж! Особено важно – в такъв момент не говори по телефон, защото риска от травма рязко нараства!**

4. Едно от големите предимства при работа в офис е наличието на климатици. Но практиките показват,

че голяма част от работодателите и работещите не познават рисковете при работа с охлаждащи или отопляващи вентилационни системи. Климатичите, освен инструмент за създаване на подходяща температура в работните помещения, могат да създават и „отлични“ условия за развитие на мухъл и плесени. Прахът от замърсения въздух в помещенията се наслаждава на охладителните ребра, тъй като климатичните системи кондензират водата от въздуха. Прах в комбинация с влага е добра предпоставка за образуване на мухъл. В непочистените климатици се развиват микроби и бактерии, които причиняват лоши миризми на въздуха, преминаващ през климатика. Правилното функциониране на климатичните уреди се осигурява чрез периодично

При ползване на климатик на работното място задължително почиствай и дезинфекцирай периодично филтрите му!

(поне веднъж годишно, а най-добре два пъти в годината) почистване. **Почиствай редовно климатика и сменяй филтъра му защото това защитава здравето ви като премахва плесента и праха и подпомага ефективността на климатика!**

5. С всяко разширяване на дейността на фирмата се увеличава необходимото офис-оборудване. Заедно с облекчаването на трудовия процес, то носи и нови негативи за работещите с оборудването. Разширяват се контактите на намиращите се в помещенията с веществата, отделени от офис-оборудването – като озон, почистващи препарати, мастила, разтворители и др. химически вещества. **Направи всичко въз-**

можно офис-техниката и особено копирни машини и лазерни принтери да не се намира в помещенията, където са постоянните работни места.

6. Увеличаването на техниката, използвана в офисите води до нарастване на риска от токови удари и пожари, причинени от дефектни оборудване и инсталации. Опасността от пожар поради електрически проблеми в офис техника и други причини (като тютюнопушене), се увеличава с наличието на голямо количество хартия. **Редовно – поне веднъж седмично проверявай целостта на ел.кабелите на офис-оборудването и на контактите, в които са включени!**

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 31

НАЙ-ЧЕСТО СРЕЩАНИ ПРОФЕСИОНАЛНИ БОЛЕСТИ ПРИ РАБОТА В РАСТЕНИЕВЪДСТВОТО И ЖИВОТНОВЪДСТВОТО

Сред основните рискове и опасности за здравето на заетите в сферата на растениевъдството и животновъдството трябва да се посочат професионалните болести, предизвикани от влиянието на работната среда върху човешкия организъм.

- Ако работите със сулфиди и не използвате предпазни средства, сте застрашени от следните клинични прояви на професионалното заболяване - конюнктивит, ринофарингит, ларингит, пневмофиброза, хронична обструктивна белодробна болест, иритативен контактен дерматит.
- Ако работите в силози, в контакт с азотни оксиди и не използвате предпазни средства, сте застрашени от следните клинични прояви на професионалното заболяване – ринофарингит, ларингит, хронична обструктивна белодробна болест, дифузна пневмофиброза, вегетосъдова дистония от хипотоничен тип.
- Ако работите с пестицид за обеззасяване на семена и не използвате предпазни средства срещу контакт със серовъглерод, сте застрашени от следните клинични прояви на професионалното заболяване – конюнктивит, ринит, ринофарингит, токсична невропатия на зрителния нерв, ранна атеросклероза, исхемична болест на сърцето, паркинсонов синдром.
- Ако работите с инсектициди и не използвате предпазни средства срещу контакт с органични съединения на калая, сте застрашени от следните клинични прояви на професионалното заболяване – конюнктивит, кератит, анемия, нефропатия, иритативен контактен дерматит, фоликулит.
- Ако работите с тежкотоварни машини и превозни средства - булдозери, трактори, багери, комбайни, самосвали, товарачни машини и не използвате предпазни средства срещу общи вибрации (въздействащи върху цялото човешко тяло), сте застрашени от следните клинични прояви на професионално заболяване – увреждане на междупрешленните дискове (лумбален и лумбо-сакрален отдел) с радикулопатия, кубитална артроза, стенозиращ тендовагинит на флексорите на пръстите ("щракащ пръст"), тендовагинит, хронична болка в кръста, разстройства на вегетативната нервна система.
- Ако системно работите в хладилни помещения и не използвате предпазни средства срещу преохлаждащ микроклимат, сте застрашени от следните клиничните прояви на професионално заболяване – дистална и акрална автономна невропатия, микроангиопатия на кожата, предимно на дисталните артерии на крайниците (студов васкулит), невертеброгенни радикулопатии (цервикални, лумбални, лумбо-сакрални).

При работа в
хладилни помещения
задължително ползвай
шапка, топло облекло и
термоизолиращи обувки!

- Ако в работата си извършвате манипулации на биологични продукти и отпадъци от животински произход (ветеринарно-медицински кабинети, кланици, предприятия за преработка и консервиране на месо и месни продукти, екарисажи и др.) или сте в непрекъснат контакт със животни и не използвате предпазни средства сте застрашени от следните клиничните прояви на професионално заболяване – туберкулоза на дихателни органи, на нервна система и други органи.
- Ако извършвате дейности, свързани с отглеждане на кози, говеда, овце и прасета и контакт с техни екскременти и продукти от аборти, и не използвате предпазни средства сте застрашени от клиничните прояви на професионално заболяване бруцелоза (болест на Банг).
- Ако извършвате дейности, при които имате контакт със заразени животни и не използвате предпазни средства сте застрашени от клиничните прояви на професионално заболяване антракс (кожна форма, белодробна форма, стомашно-чревна форма).
- Ако извършвате дейности по отглеждане и търговия с животни и птици, производство и търговия на фуражни протеинови брашна и не използвате предпазни средства сте застрашени от клиничните прояви на професионално заболяване салмонелоза.
- Ако системно извършвате дейнос-

ти в животновъдството, ветеринарната практика, кланици и др. и не използвате предпазни средства, сте застрашени от клиничните прояви на професионално заболяване сап.

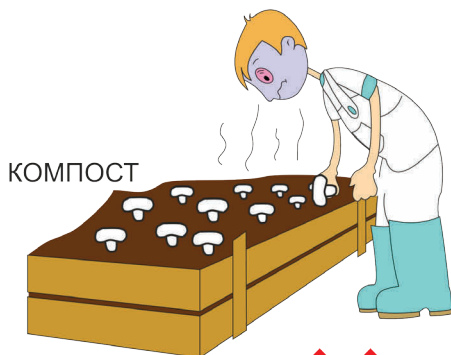
- Ако системно извършвате дейности в животновъдството и не използвате предпазни средства сте застрашени от клиничните прояви на професионално заболяване туларемия.
- Ако системно извършвате дейности в животновъдството и не използвате предпазни средства, сте застрашени от клиничните прояви на професионално заболяване бяс.

- Ако извършвате дейности в растениевъдството по отглеждане и продажби на гъби (работа с компост) и не използвате предпазни средства, сте застрашени от клиничните прояви на професионално заболяване хиперсензитивен пневмонит тип „Бял дроб на обработващи гъби“.
- Ако извършвате дейности в растениевъдството и не използвате предпазни средства срещу прах от сено, слама, зърно и др., сте застрашени от клиничните прояви на професионално заболяване хиперсензитивен пневмонит тип „Фермерски бял дроб“.

За да се предпазиш от инфекции и зарази при работа с животни, задължително използвай пълно работно облекло (шапка, ръкавици, гащеризон, обувки)!

Винаги когато работиш
с компост при
производство на гъби
ползвай респираторна
маска!

- Ако извършвате дейности в растениевъдството и не използвате предпазни средства срещу прах от памук, лен, коноп, сте застрашени от клиничните прояви на професионално заболяване бисиноза (канабиоза), хроничен бронхит, бронхиална астма.
- Ако извършвате дейности в растениевъдството при първична (сушене, балиране и др.) обработка на тютюн и не използвате предпазни средства срещу прах от тютюн, сте застрашени от клиничните прояви на професионални заболявания хроничен бронхит и алергична бронхиална астма.
- Ако извършвате дейности в животновъдството и не използвате предпазни средства срещу прах от кожа с косми, сте застрашени от клиничните прояви на професионално заболяване алергична бронхиална астма, хиперсензитивен пневмонит.
- Ако извършвате дейности в животновъдството по отглеждане на вълнодайни животни, при първична и вторична преработка на вълна и не използвате предпазни средства срещу прах от вълна, сте застрашени от клиничните прояви на професионално заболяване алергична бронхиална астма, хроничен бронхит, рак на околоносните кухини и синусите.
- Ако извършвате дейности свързани с физическо натоварване (ръчна работа с тежести, двигателно-монотонна работа, работна поза,

различни видове работа с ръчни инструменти и дейности, засягащи зоната на съответния нерв (разтоварачи, ръчни доячи и др.), и не използвате предпазни средства, сте застрашени от клиничните прояви на професионално заболяване компресионна невропатия на п.medianus в китката (синдром на карпалния канал), компресионна невропатия на п.ulnaris на нивото на лакътя (синдром на кубиталния канал) или на нивото на китката (синдром на Гийон).

- Ако извършвате дейности в растениевъдството при съхранение и употреба на инсектициди, хербициди и фунгициди и не използвате предпазни средства срещу производни на карбаминовата киселина (севин, дикрезил, байгон, бетанал

и др.), тиокарбаминовата и дитиокарбаминовата киселина (карбатион, дитан, купрозан, цирам, цинеб, манеб и др.), сте застрашени от клиничните прояви на професионално заболяване алергичен ринит, алергичен контактен дерматит, бронхиална астма.

- Ако извършвате дейности в растениевъдството при съхранение, пълнене, пакетиране и употреба на изкуствени торове (азотни, фосфорни, калиеви, микроторове и др.) и не използвате предпазни средства, сте застрашени от клиничните прояви на професионално заболяване хроничен бронхит, алергичен контактен дерматит, бронхиална астма.

Винаги когато работиш на зърноплощадка със зърно или семена в насипно състояние ползвай респираторна маска!

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 32

КАК ДА СЕ ПРЕДПАЗЯ ОТ ПОДХЛЪЗВАНЕ, СПЪВАНЕ И ПАДАНЕ ОТ ЕДНО НИВО

Статистиката сочи, че приблизително 15% годишно от всички инциденти и злополуки на работното място, водещи до увреждане на здравето, а в някои случаи и до заплаха за живота на работещия, стават при подхлъзване, спъване и падане от едно ниво.

Тази статистика поставя въпроса: колко от тези произшествия са предотвратими?

Тъй като по-голямата част от инциденти при подхлъзване и спъване се случват на равна повърхност, ситуацията може да се измени към по-добро много по-бързо и по-лесно в сравнение с намаляването на инциденти при падане от едно ниво на друго.

Ето три бързи и сравнително евтини начина да се предпазим от подхлъзване и падане.

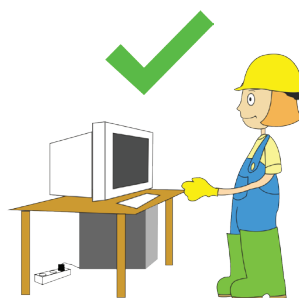

1. Инсталиране на настилка против хлъзгане или нанасяне върху стандартни настилки на препарати с анти-подхлъзващ ефект.

Настилка с анти-подхлъзващ ефект осигурява много добро сцепление с обувките на работещите и осигурява защита срещу подхлъзване и падане, както на открити работни площадки, така и при работа в закрити помещения. Тази лесна за реализиране мярка може да има голям ефект за опазване здравето на работещите.

2. Използване на обувки със специални противохлъзгащи подметки.

При тези защитни обувки подметката е с противохлъзгащ ефект и е закрепена по особен (лепящ се) начин.

Не оставяй на работното място пръснати кабели за уреди и оборудване. Рано или късно някой задължително ще се спъне!

3. Разработване и въвеждане на стандарти за намаляване на рисковете от, спъване и падане от едно ниво.

В тези стандарти например, трябва да влязат и стриктно да се спазват следните правила:

- всички проходи, пътеки и коридори в производствените помещения и сгради да бъдат освободени от ненужни вещи и материали;
- производствените помещения и прилежащите им площи да не бъдат почиствани с препарати, които предизвикват подхлъзвания;
- при разливания на течности, масла или други вещества по пода и съ-

оръженията, както и при замърсяването им с препарати, отпадъци и др. подобни незабавно да се извърши пълно почистване;

- за всяко помещение или група от помещения се определя конкретен отговорник от работещите в тях, който има за задача да наблюдава състоянието на помещенията от гледна точка на риска от подхлъзване, спъване и падане и да предприема незабавни действия за предотвратяване на риска от подобен инцидент.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 33

КАК ДА ОКАЖЕШ ПОМОЩ ПРИ УДАР ОТ ЕЛЕКТРИЧЕСКИ ТОК

На много работни места и площадки в растениевъдството и животновъдството работещите ползват и обслужват електрически уреди и съоръжения. Това създава риск от поразяване с електрически ток.

Електрическите поражения могат да настъпят по следните причини:

а/ преминаване на електрически ток през човека;

б/ въздействие на електрическата дъга;

в/въздействие на електрически и магнитни полета, създадени от много високи напрежения и честоти;

Съществуват следните видове поражения от електрически ток:

а/ електрически удар и изгаряния;

б/ наранявания и счупвания;

в/ заболявания от въздействието на електрическа дъга и електромагнитни полета.

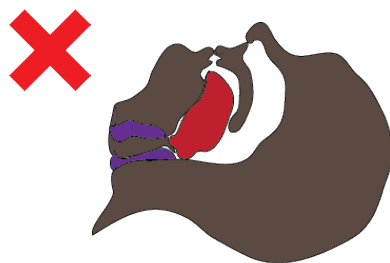
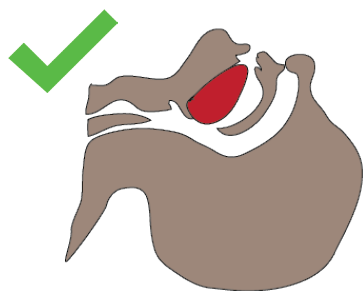
Първата помощ на пострадал от електрически ток се състои в:

1. Освобождаването на пострадалия, по възможния най-бърз начин от напрежението, под което е попаднал.

При това:

а/ да се вземат необходимите мерки срещу попадане под напрежение на лицето, извършващо освобождаването на пострадалия. При напрежения до 1000 V, за целта трябва да се използват сухи нетокопроводни предмети. При напрежения над 1000 V трябва да се използват боти, ръкавици и щанги за съответното напрежение;

б/ при положение, че пострадали-

В какво положение да поставим главата на колега, който е загубил съзнание!

ят се намира на височина и при освобождаването му от напрежение съществува възможност от падане и получаване на допълнителни травми, да се вземат мерки за предотвратяването им;

в/ да се предвиди възможност за допълнителни светлинни източници в случаите, когато изключването на напрежението може да доведе до спиране на осветлението.

2. Ако пострадалият има собствено дишане и пулс, той се оставя да лежи с разкопчани дрехи, като му се осигурява достъп на чист въздух, към носа му се поднася памук, напоен с амоняк, а лицето му се измива или напръсква със студена вода.

3. Ако пострадалият е в безсъзнание и дишането му е слабо и конвулсивно, или няма дишане и пулс, се оказва следната помощ:

а/ освобождаване на тялото от всички стесняващи дрехи и раз-

копчаване на копчетата;

б/ разтваряне на устата чрез изместване напред на долната челюст;

в/да се освободи устата на пострадалия от нечистотии, изкуствени челюсти и др. подобни;

г/ бързо да се осигури проходимост на горните дихателни пътища, като се изтегли и задържи езика напред, а главата се наведе назад в максимално възможно положение;

д/ да се пристъпи към изкуствено дишане, като най-ефикасните от съществуващите методи за това са „уста в уста“ и „уста в нос“;

е/ при липса на пулс на пострадалия, се пристъпва и към индиректен масаж на сърцето.

4. Долекарската помощ на пострадал от електрически удар следва да продължава до пристигането на лекарски екип или по време на транспортирането на пострадалия до здравно заведение.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 34

КАК ДА ОКАЖЕШ ПЪРВА ДОЛЕКАРСКА ПОМОЩ

Многобройните рискове за здравето на работещите в растениевъдството и животновъдството налагат всеки от тях да притежава знания как да окаже в различни ситуации първа долекарска помощ на пострадалия си колега или на друг човек, оказал се на работното място или площадка.

I. ПЪРВА ДОЛЕКАРСКА ПОМОЩ ПРИ НАРАНЯВАНИЯ

Първа помощ обикновено се оказва от този, който се намира най-близо до пострадалия.

Първа стъпка – сваляне на дрехите и обувките

1. Дрехите на пострадалия да се свалят, като се започне от здравата страна.

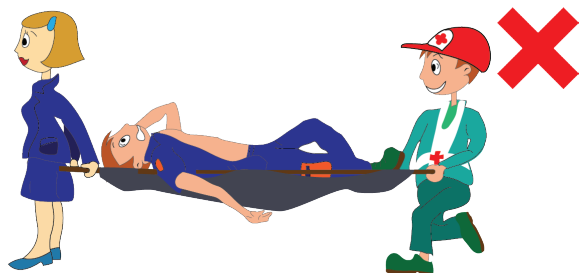
2. Ако дрехата е пристегната около раната, тя се изрязва около нея.

3. При силно кръвотечение е необходимо дрехата бързо да се разреже и разгъне, за да открие нараненото място.

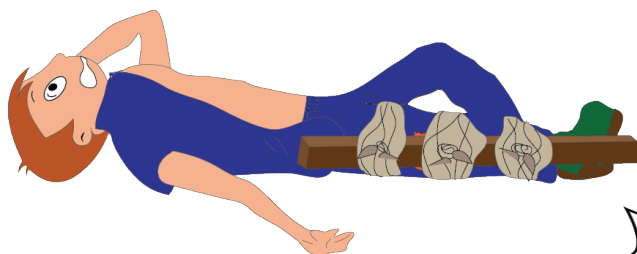
4. При травма на стъпалото или коляното обувката първо трябва да се разреже по задния шев и след това при събуването да се освободи петата.

5. При събличането на дрехите или свалянето на обувката от травмирания крайник той трябва внимателно да се придържа.

6. Разсъбличането на дрехите без особена нужда е нежелателно; освобождава се тази част от тялото, където

Как да пренасяме пострадал колега с носилка!

При контузии
на крайниците
използвай подходящи
помощни средства
за обездвижване на
крайника!

трябва да се извършат необходимите манипулации.

Втора стъпка – поставяне на превръзка върху раната

Внимание! Спазвай следните правила при поставяне на превръзка:

1. Да не се пипа раната с ръце, защото върху тяхната кожа има много микроби, способни да предизвикат инфекция.
2. Да не се промива раната с вода или с други течности, за да не попадат замърсяващите материали, намиращи се около нея, вътре в самата рана.
3. Да не се изчиства раната от замърсяване със спирт, йод или други дезинфекционни средства.
4. Да се постави стерилна превръзка върху раната, като се използва личния стерилен пакет, намиращ се в аптеката.

5. ОПАСНОСТ! В НИКАКЪВ СЛУЧАЙ НЕ СЕ ПОСТАВЯ ПАМУК ВЪРХУ РА-

НАТА. Ако стерилният превързочен пакет е недостатъчен, могат да се използват чисти кърпи, късове плат, бельо, но винаги трябва да се внимава за допълнително замърсяване.

6. При рани в областта на главата да не се промива раната с кислородна вода, поради опасност от попадане и трайно увреждане на очите от нея.

II. ПЪРВА ДОЛЕКАРСКА ПОМОЩ ПРИ СЧУПВАНИЯ

Първа помощ при счупвания се състои в обездвижване на увредения крайник или засегнатата част от тялото.

Първи вариант – без използването на обездвижващи средства

1. Обездвижване на горен крайник – крайника може да се прикрепи към гръдния кош, свит под прав ъгъл в лакетната става.
2. Обездвижване на долен крайник – долният увреден крайник може да се прикрепи към здравия с различни видове меки превръзки - колани, вратовръзки, носна кърпа. Този начин трябва да се прилага по-рядко, поради недостатъчния

ефект на обездвижване.

Втори вариант – с използването на обездвижващи средства

1. Обездвижване, при което като обездвижващи средства се използват подръчни материали: дъски, по-дебели клони или други подходящи в момента дървени, железни или пластмасови изделия.
2. Обездвижване, при което се използват стандартни шини тип „Крамер“.
3. Шините се поставят върху дрехите или предварително се подплатват, за да не увредят кожата. При поставяне на шината е необходимо да се обхванат най-малко две съседни стави – под и над счупването. Шините се прикрепват към крайниците стабилно с бинт или

с триъгълна кърпа, или с други импровизирани прикрепващи превръзки.

Опасност! При установено счупване в никакъв случай не правете опит за наместване на счупените кости. След оказването на първа помощ е необходимо пострадалия спешно да бъде транспортиран в лечебно заведение.

III. ПЪРВА ДОЛЕКАРСКА ПОМОЩ ПРИ КРЪВОТЕЧЕНИЯ

Първата помощ, която трябва да се окаже на пострадалия при кръвоизлив, е да се пристъпи към кръвоспиране. По-сигурна временна кръвоспираща превръзка се прави чрез пристягане на кървящия кръвоносен съд над мястото на нараняването (кървенето). Та-

кова пристягане може да се направи със засуквачка, Есмархов бинт или с обикновени средства като колан, триъгълна кърпа и други, които могат да изиграят много добра роля при кръвоспирането.

ВНИМАНИЕ! Съществуват няколко правила, които трябва да се знаят при поставянето на кръвоспиращите превръзки:

1. Правят се само при кръвотечение на крайниците.
2. Правят се централно над мястото на кръвотечението – при кръвотечение от горен крайник – над лакътната става, а при долен крайник – над коляното.
3. Винаги се правят върху подложка от плат, марля, триъгълна кърпа и други.
4. Трябва да се пристяга до изчезване на периферния пулс или до спиране на кръвотечението.

Опасност! Кръвоспиращата превръзка спира изцяло притока на кръв под мястото на поставянето ѝ, поради което по-продължителното ѝ оставяне може да доведе до умъртвяване на тъканта, намираща се периферно от нея. За да не се стигне до това, необходимо е такава превръзка да не остава повече от 1/2 – 2 часа. За да се знае кога е направена кръвоспиращата превръзка, поставя се листче с часа и датата на правене на превръзката на видно място, най-добре закачено за самата превръзка.

Ако се наложи превръзката да остане по-дълго време от пределно допустимото, допуска се тя да се разхлаби за няколко минути, за да се даде възможност на кръвта в кръвоносните съдове да премине под превръзката и да под-

храни тъканта. Отпускането не трябва да става изведнъж, а постепенно.

Как да помогнем при кръвотечение от носа

1. Пострадалият да се постави да седне, но не да легне, за да бъде главата му високо.
2. Пострадалият да притисне с пръсти долната част на носа (ноздрите) в продължение на 10 минути.
3. Да се изясни от коя страна (от коя ноздра) изтича кръвта.
4. Да се постави студен компрес отвън на носа, от страна на кръвотечението.
5. В носа да се постави памук или марля, напоени с кислородна вода, или ноздрата да бъде хубаво тампонирана с марля или памук, макар и сухи. Тампонът може да остане до 48 часа, като снемането му трябва да стане внимателно, за да не се предизвика повторно кървене.
6. Да се внимава да не би тампоните да са поставени само в предната част на ноздрата, а кръвта да се спира зад тях и да се стича към гърлото на пострадалия.
7. Пострадалият да бъде в покой, да не извършва каквито и да било движения.
8. Няколко часа след кръвотечението пострадалият да не пипа и издухва носа си, за да не предизвика ново кървене.

Как да помогнем при кръвотечение от ухото.

Ако се касае за кръвотечение от външната част на ухото, да се притисне с пръст превръзката, която е сложена върху нараненото място.

Ако кръвотечението е от вътрешната част на ухото:

- Да не се слага нищо в ухото.
- Да не се запушва ухото с бинт.

Поставете пострадалия да легне с леко повдигната глава: при кървящо ухо – на страната на нараненото ухо.

В тези случаи следва бързо изпращане в болнично заведение при внимателно транспортиране.

Как да помогнем при кръвохречение.

Проявява се при нараняване на белия дроб, както и при някои заболявания - туберкулоза, рак на белите дробове и др. Необходимо е:

1. Пострадалият да се постави в полуседнало положение;
2. Пострадалият да не се движи;
3. Бързо да се повика лекар.

Как да помогнем при кръвоповръщане.

Явява се при нараняване или заболяване на хранопровода, стомаха или дванадесетопръстното черво. Необходимо е:

1. Пострадалият да се постави в полуседнало положение.
2. В областта на корема да се постави мехур с лед.
3. Бързо да се повика лекар.

Внимание! Не трябва да му се дава да поема каквото и да било през устата.

IV. ПЪРВА ДОЛЕКАРСКА ПОМОЩ ПРИ ТЕРМИЧНИ ИЗГАРЯНИЯ

1. Долекарската помощ при изгаряне започва с прекратяване дейст-

вието на високата температура. При запалване на дрехите, същите трябва да се загасят. Това може да стане с потапяне във вода или обливане с обилна струя, притискане запалената дреха към земята за прекратяване достъпа на въздух, засипване с пясък. Могат да се използват платнище или одеало за завиване пострадалия и угасяване на дрехите, но не трябва да се забравя, че при завиване „през глава“ има опасност от задушаване от пушечните газове. Понякога е по-лесно освобождаването и хвърлянето на дрехите.

2. При обширни изгаряния пострадалият спешно се транспортира в най-близкото лечебно заведение. При такива изгаряния настъпва шок. Болните в термичен шок много бързо се охлаждат; често те са и с измокрено облекло в резултат от загасяването. Поради това, при продължителен транспорт до болницата, за предпазване от простудни заболявания е необходимо болните да бъдат добре завити. За превръзка може да се ползва чиста кърпа или чаршаф и се транспортира към най-близкото хирургическо отделение. Против болката на пострадалия се дава аналгин.
3. При ограничени изгаряния с неразкъсани мехури и наличност на течаща вода е добре кожата да се охлади за 5-10 мин. преди превръзката. Това значително успокоява болката. Ако крайникът е замърсен едновременно се измива със сапун, превързва се с марля и бинт и пострадалият се насочва към хирург.

V. ПЪРВА ДОЛЕКАРСКА ПОМОЩ ПРИ ХИМИЧНИ ИЗГАРЯНИЯ

Основните фактори, които опреде-

лят тежестта на химическите изгаряния, са концентрацията и времето на действие на химическия агент.

Долекарската помощ при химическите изгаряния цели прекратяване действието и намаляване концентрацията на химичния агент. Това се постига чрез обилно промиване с вода - под душ или струя. Локално киселините се неутрализират с 2-5 процентов разтвор на натриев бикарбонат, а основите с 1 процентов разтвор на оцетна киселина. Такива разтвори, предварително приготвени, трябва да има на всяко работно място, създаващо условия за химически изгаряния. При намокряне или на капване на дрехите от химическия агент, те не трябва да се обличат отново след извършеното промиване на поразената кожа с течаща вода и неутрализиране. Раните се превързват с марля и бинт, а пострадалия се насочва към най-близката медицинска служба.

При изгаряне с фосфор изгорялата повърхност се почиства механично от частиците му. Поставя се влажна превръзка с 5 процентов разтвор на меден сулфат или с разреден разтвор на калиев хиперманганат (1:5000) и болният се изпраща на лекар.

Ако в предприятието се работи с химикали задължително трябва да има разтвори за неутрализация - съответно 2-5 процентов разтвор на натриев бикарбонат, 1 процентов разтвор на оцетна киселина, 1:5000 разтвор на калиев хиперманганат. В аптеката трябва да има и обезболяващи медикаменти - аналгин.

VI. ПЪРВА ДОЛЕКАРСКА ПОМОЩ ПРИ СЪСТОЯНИЕ НА БЕЗСЪЗНАНИЕ
Състоянието на безсъзнание е едно

от най-опасните за живота промени в човешкия организъм. В някои случаи, това състояние на пострадалия може да бъде съчетано с гърчове, повръщане и др. явления като движение на крайници, гримасничене и др. Независимо от причините, които са предизвикали безсъзнателното състояние, то довежда до нарушение на жизнено важни функции на организма като кръвообращение, дишане, обмяна на веществата.

При оказване на помощ на изпаднал в безсъзнание до идването на лекар е необходимо да се извършат следните процедури:

1. Бързо прекъсване действието на причина, която е довела до кома, ако това е известно и възможно. Така например, при остро отравяне с токсични газове пострадалият трябва незабавно да бъде изведен от обгазената среда. При въздействие от електрически ток да се прекъсне контакта с електропроводника, при слънчасване - да бъде преместен на сянка.
2. Да се постави в легнало положение на гръб, с леко повдигната глава или странично легнало положение, за да не се запуши гърлото от отпускане на езика навътре в устната кухина към последното.
3. При повръщане главата да се извива на една страна на равнището на тялото, за да се избегне преминаване на повърнатите материали в дихателните пътища.
4. При повишена телесна температура на болния се поставят студени мокри кърпи на челото. С такива кърпи се обвиват и крайниците,
5. При студено тяло и крайници и ниска температура болния се зави-ва и леглото се затопля с шишета

топла вода като се внимава да не се допусне изгаряне (шишетата се обвиват с кърпи), понеже болният е с изключена чувствителност и реакция на топлинни въздействия.

6. При нарушение на дишането да се приложи обдишване „уста в уста

и се приложат други прийоми на изкуствено дишане.

Пострадалият, който е изпаднал в безсъзнание, трябва в най-кратък срок да бъде прегледан от лекар.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 35

ПРОТИВОПОЖАРНА БЕЗОПАСНОСТ И ДЕЙСТВИЯ ПРИ ПОЖАРИ

При извършването на много от дейностите в растениевъдството и животновъдството възникват сериозни и реални опасности от запалвания и пожари. Масовото използване на горива, агрохимикали, електрически съоръжения, лесно запалими материали (сено, слама и др. растителни отпадъци) значително увеличава риска от пожар и увреждане на здравето и живота на работещите.

Внимание! Високата степен на риск от пожари в растениевъдството и животновъдството налагат във всяко предприятие от тези икономически дейности да се определят общите изисквания за пожарната и аварийна безопасност.

Тези изисквания са задължителни за целия личен състав, както и за външните лица и за временно пребиваващите на площадките клиенти, подизпълнители и др. посетители.

Една от ефективните мерки за намаляване на риска от пожари е определянето със заповед на работодателя на Комисия за координиране на дейността по осигуряване на пожарната безопасност.

Какви са задълженията на комисията

- Изработва правила /инструкции/ за противопожарна безопасност на цялата територия на предприятия

тието – сгради, двор, площадки и прилежащи участъци;

- Изработва план за действие на персонала при ликвидиране на пожар, различни аварии и др., като осигуряване пожарна безопасност при капитални и текущи ремонти, реконструкция на помещения, замяна на оборудване и др. Планът включва:

- план за действието на персонала по евакуацията при възникване на пожар;

- противопожарно ядро /нештетен щаб/ за ръководство на действията на персонала при ликвидиране на пожар /председател и членове/;

- евакуационна схема за разположението на помещенията и пътищата за евакуация при пожар. Евакуационната схема включва схема за цялата сграда и схема за всеки етаж.

Схемите се поставят на видно място на съответния етаж и вход. В плана за действието на персонала по евакуация на персонала при пожар се посочват поименно всички длъжностни лица, които ще вземат участие в евакуацията и точните действия, които следва да извършат: изходите, през които следва да изведат хората/ обозначени са на евакуационната схема/ и местата, където ще ги настанят.

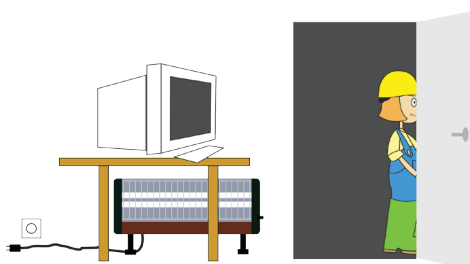
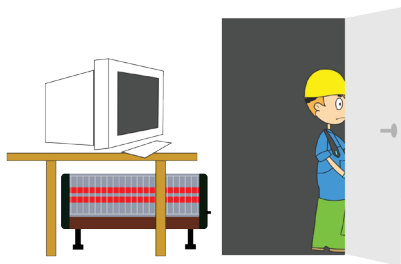
- Създава досие, съдържащо документи по противопожарна охрана, което да се съхранява при директора.
- На всеки три месеца организира практическо разиграване на плана за ликвидиране на пожари, аварии

и бедствия, както и за евакуация на персонала и външни лица.

- Организиране на противопожарната подготовка на персонала и инструктажа му.
- Осигуряване на пожарна безопасност по време на почивните и празнични дни.
- Поддържане и проверка на пожарогасителните инсталации, уреди, средства и съоръжения.
- Сформиране на група за ръководство на действията на персонала при ликвидиране на пожари и аварии.
- Обособяване в предприятието на депа за съхраняване на противопожарна техника, съоръжения и средства за пожарогасене.
- Констатиране на повреди, изтекъл срок за годност и други нередности, свързани с пожарогасителна техника, нарушения на персонала на пожарната безопасност и др. Информират навременно директора за констатациите си.

Какво да правим, за да осигурим пожарна и аварийна безопасност на работните места

1. Сградите и помещенията да се оборудват с уреди, съоръжения и средства за пожарогасене. Тяхното местоположение се маркира със съответната легенда на табели (постери) със схема на цялата сграда. Табелите (постерите) се поставят на видно място на входовете, на изходите и по етажите;
2. Територията на предприятието да

При напускане на офиса
и производствените
помещения изключи
всички нагревателни
уреди!

3. Вховете, пътищата на територията на предприятията и подстъпите до сградите, водоизточниците и противопожарните уреди да се поддържат винаги свободни;
4. Мероприятия с масово събиране на хора да се провеждат само на предназначени за тази цел и даден случай места /салон, вътрешен двор, площадка на открито и др. под./;
5. Взривоопасните и горими материали за боядисване, миене и др. цели се приготвят в отделно помещение или на открити площадка, при спазването на изискванията за пожарна безопасност, след което се доставят на работните места в готов вид;
6. Всички водоизточници и противопожарни депа да се обозначат с леснозабележима маркировка;
7. Ремонтни работи по водопроводната мрежа или изключване на участъци от нея да се извършват само след осигуряване на резервно водоснабдяване;
8. Остатъците от лесно запалими и горими течности и огнеопасни вещества след преустановяване на работа да се изнасят извън работните помещения и поставят в огнеустойчиви шкафове;
9. По време на почивни и празнични дни да се вземат мерки за повишаване на противопожарната бдителност, като се организира проверката и запечатването на помещенията, които няма да се ползват;
10. За всяко работно помещение да се използват прекъсвачи, шалте-

Събери всички запалими вещества, с които работиш в обезопасено срещу пожар място!

ри за изключване на електрически ток след приключване на работа в края на работния ден;

11. Нагревателни уреди да се използват само върху негорими подложки на разстояние 0,50 м от горими материали;

12. Лесно запалими продукти да се съхраняват далеч от източници на топлина, както и от пряка слънчева светлина;

Какво да не правим, за да намалим риска от пожар и авария

1. Да не използваме безразборно незастроени свободни площи между различните корпуси на сградите за складиране на материали, оборудване, отпадъчен материал, за паркиране на транспортни и други технически средства, за построяване на временни сгради и съоръжения;

2. Да не се допуска заключване на врати на помещенията, когато в тях пребивават хора;

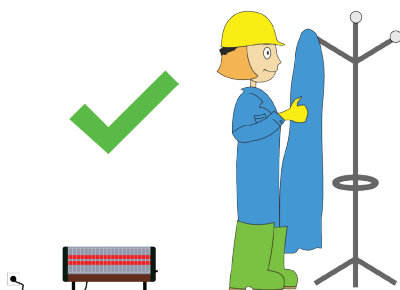
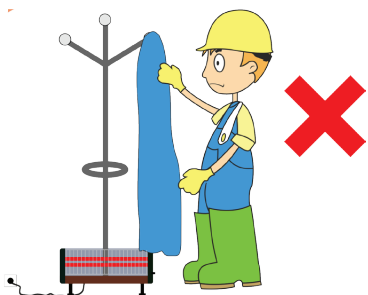
3. Да не се разрешава складирането на материали и оборудване в коридорите и в стълбищата на сградите;

4. Да не се допуска затварянето и закриването с мебели, оборудване и други предмети на люкове, балкони, лоджии, вътрешни пожарни кранове и електрически табла;

5. Да не се пали огън за изгаряне на отпадъци;

6. Забранява се миенето и почистването на подове, стени, сграда, площадки и др. с лесно запалими и горими материали;

7. Забранява се размразяването на замръзнали тръбопроводи и др. подобни с открит огън. За тази цел да се използва топла вода, топъл пясък или водна пара;

Не поставяй запалими
вещи до нагревателни
уреди!

8. Електрическите предпазители да не се подсилват с телчета, а при изгаряне да се подменят със стандартни предпазители;

които не са преминали противопожарен инструктаж;

9. Под електрическите табла и на разстояние 50 см встрани от тях да не се поставят горими материали;

10. Забранява се превиването, усукването и обтягането на електрически проводници;

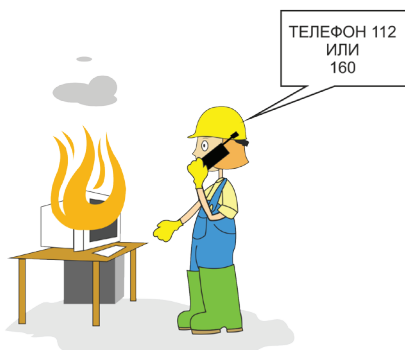
11. Забранява се пушенето или употребата на открит огън, на места където са складирани или се използват агрохимикали;

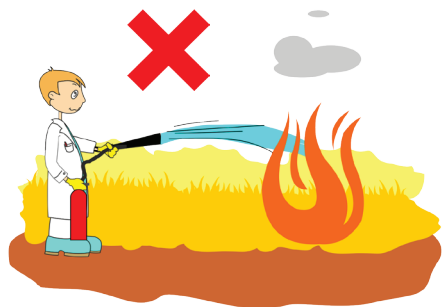
12. Да не се съхраняват лесно запалими материали в стъклени съдове на пряка слънчева светлина, тъй като те могат да действат като лупи и да фокусират слънчевите лъчи, в резултат на което да предизвикат пожар;

13. Да не се допускат на работа лица,

Какво да правиш по време на пожар

При пожар
незабавно съобщи на
противопожарните
органи!

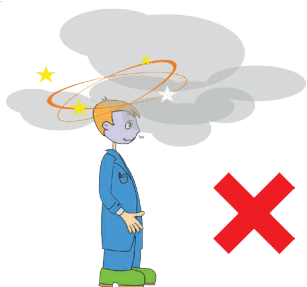

Когато гасиш открит огън задължително ползвай предпазни средства – ръкавици, шапка, работно облекло, респираторна маска!

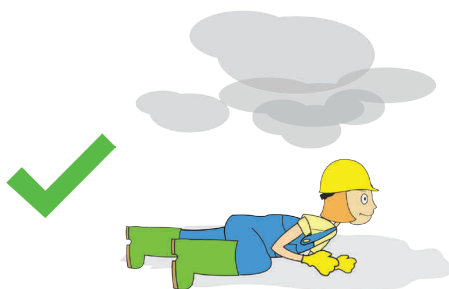
1. Внимание! Не предприемайте действия, с които да поставяте живота и здравето си на риск!

2. При възникване на пожар всички хора, с изключение на пожарника-

рите, трябва незабавно да напуснат опасната зона. Всички, с изключение на пожарникарите трябва да преминат отвъд линията на отвеждане на димни газове и химически вещества;

Когато работното помещение е задимено, напусни бързо и пълзешком!

При пожар първо спешно изведи застрашените хора, а след това, ако няма риск, изнеси застрашеното имущество!

3. Повечето пожари се развиват бавно. Кофа с пясък или преносим пожарогасител може да бъде всичко, което е необходимо първоначално. Когато обаче огъня не може да се погасява с наличното оборудване, незабавно се обади за помощ от професионални пожарникари;
4. Информирай пожарникарите за агрохимикалите, които са засегнати или могат да бъдат засегнати от пожара;
5. При погасяването на пожари, особено ако са засегнати агрохимикали, ограничи до минимум разливането на водата и други течности, използвани за гасенето, за да се предотврати допълнително замърсяване на околната среда;
6. След гасене на пожар осигури безопасно унищожаване на всички повредени или замърсени материали, за да се избегне последващо излагане на риск.

ТЕХНИЧЕСКИ ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ № 36

ДЕЙСТВИЯ ПРИ ЗЕМЕТРЕСЕНИЯ

Какво е земетресение?

Земетресение е природно явление, причинено от разместване на земната кора. Следствие от земетресение е появата на сеизмична активност (вълни), пораждащи трептения в земните пластове и повърхност. Земетресенията не могат да бъдат предсказвани.

Какво да правим преди земетресения

Земетресенията настъпват внезапно и обикновено не сме подготвени за тях. Но това не означава, че нищо не

ции, рафтове и други здраво към стените;

- » Да поставим по-тежките, обемни и опасни предмети на по-ниски места;
- » Да не поставяме тежки и опасни предмети над обичайните места за сядане;
- » Да поддържаме в изправност електрическата мрежа, ВиК мрежата и газификацията;
- » Да извършваме периодични огледи и при нужда ремонти на сградния фонд;
- » Да търсим експертни съвети при ремонти и реконструкции.

Винаги поддържай специална чанта с най-важните неща в случай на крупна авария или земетресение

можем да направим и просто трябва да чакаме.

Ето няколко съвета какво трябва да направим, за да подсигурием нашата безопасност и на хората около нас.

- 1 Да подсигурием опасните предмети на работното място:

- » Да прикреем шкаfoве, сек-

- 2 **Внимание!!** Едно от основните неща, които трябва да направим с цел превенция е да се обучаваме периодично и да сме информирани.

- » Да познаваме добре нашето предприятие и работно място;
- » Да се информираме за конструкцията на сградата, в която работим - носещи стени,

- входове, изходи, опасни предмети, опасни вещества, стълбища и други;
- » Да се информираме за безопасните места в сградата и извън нея - масивни предмети под или до които можем да се скрием, опорни стени или колони и други;
 - » Да съставим план за евакуация;
 - » Да информираме всички работещи около нас и особено нови колеги ;
 - » Обучения на колеги и преди всичко на младите работници;
 - » Да научим всички на работното място от къде и как се спира електричеството, водата и подаването на газ;
 - » Да проиграваме периодически реда за напускане на работното място.
- 3 Да подготвим и поддържаме "Спешна чанта", в която да се съдържат:

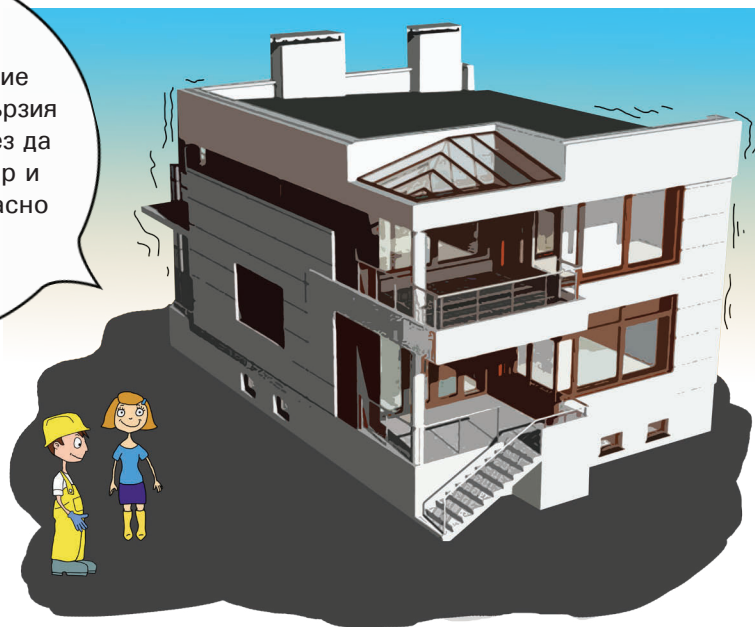
- » Фенер, радио и телефон на батерии;
- » Лични документи - може да държите копие на личните си документи;
- » Превързочни материали;
- » Дълготрайна храна и вода;
- » Дрехи и обувки, според сезона;
- » Портативен комплект инструменти;
- » Основни лекарства;
- » Други принадлежности, които може да са ни от полза.

Какво да правим по време на земетресение

Не се паникьосвайте! Може би много хора разчитат на Вас!

- 1 Застанете на безопасно място и изчакайте да премине първия трясък. Информирайте хората около Вас какво да правят. Ако земетресението е през нощта, събудете всички. Не допускайте паника.

При земетресение напусни по най-бързия начин сградата без да ползваш асансьор и изчакай на безопасно разстояние.

- 2 Излезте навън, само ако може да го направите възможно най-бързо. При напускане на сградата не използвайте асансьора. Бъдете изключително внимателни, ако използвате стълбищата, защото те са доста несигурни, а и тълпата от хора, опитващи се едновременно да ползват стълбищата може да бъде доста опасна.

Ако земетресението Ви заvari в сграда, направете следното:

- Трябва да застанете под здрава и сигурна мебел - маса, бюро, легло и други или под рамката на сигурна и стабилно укрепена врата;
- Трябва да стоите далеч от прозорци, стъкла, нестабилни предмети, вътрешни врати, вътрешни стени, осветителни тела и други;
- Изчакайте трусът да спре и излезте навън, само ако смятате, че можете бързо и безопасно да го направите;

Ако при земетресение не можеш да напуснеш сградата, застани бързо под рамката на врата, под здрава маса или бюро, или под друга защита от падащи предмети.

Ако земетресението Ви завари на открито, направете следното,:

- Останете на открито;
- Не влизайте в сгради;
- Стойте далеч от сгради, жици, стълбове и опасни предмети и дървета;
- Изчакайте труса да спре преди да предприемете каквито и да било действия.

Ако земетресението Ви завари в автомобил, направете следното:

- Спрете автомобила;
- Напуснете автомобила;
- Ако сте на мост, слезте по най-бързия начин от моста (с или без автомобила);
- Застанете на открито място;
- Изчакайте труса да спре преди да предприемете каквито и да било действия.

Ако сте затрупан, направете следното:

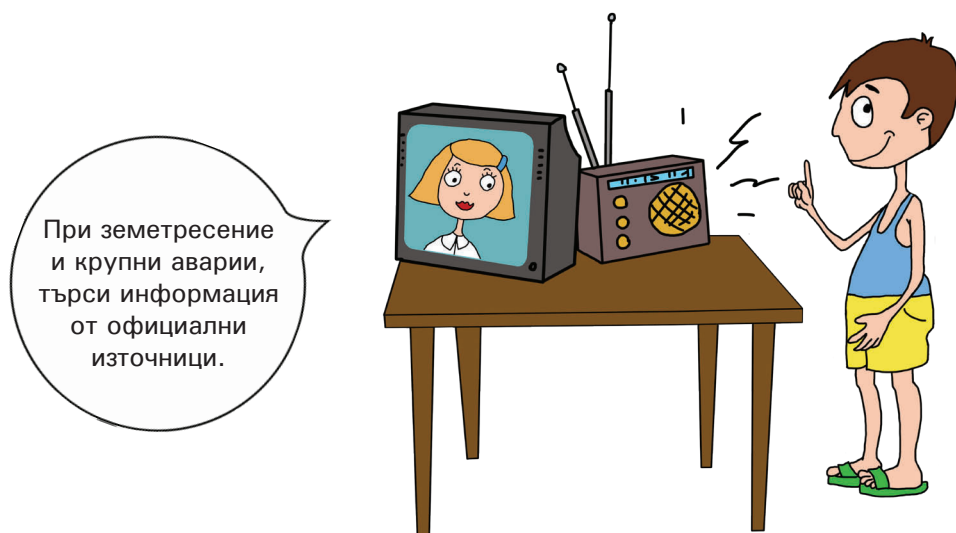
- Не палете кибрит, свещ или друг вид огън;

- Не се движете;
- Покрийте носа и устата си с мокра кърпа, парцал, дреха или друг плат, през който да дишате;
- Опитайте се да дадете сигнал на спасителите - светлина, звуков сигнал, чуване по тръби или жезла;
- Викайте само в краен случай;
- Опитайте се да пазите силите си. Трябва да знаете, че спасителните операции ще започнат след като това е безопасно. Това може да отнеме известно време.

Какво да правим след земетресение

Запазете спокойствие! Вероятно още повече хора ще разчитат на Вас!

След всяко силно земетресение е възможно да има множество вторични трусове. Някой от тях може и да са силни. Вторичните трусове обикновено са по-слаби, но може да доведат до допълнителни щети. Вторични трусове може да има в часовете, дните, седмиците или месеците след основното земетресение.

След земетресението трябва да съберете колкото се може повече надежна и официална информация. Осведомявайте се само от официални източници – радио, телевизия и официални информационни агенции в интернет. Не вярвайте на неофициална и непотвърдена информация.

Помогнете на пострадалите около Вас. Окажете им първа помощ и уведомете органите на бърза помощ. Не предприемайте действия, в които не сте сигурни.

При земетресение без разрушения направете следното:

- Направете подробен оглед на работното място. Ако имате и най-малки съмнения относно безопасността на сградата не се връщайте в нея и поискайте експертна помощ;
- Направете оглед на електрическата система;
- Направете оглед на ВиК системата;
- Направете оглед на газифициращата система;
- Състоянието на теракота и плочките в банята може да ви

даде важна информация за състоянието на стените зад тях;

- Ако е възможно не оставайте сам.

При земетресения с разрушения направете следното:

- Ако около Вас има разрушения, осведомете органите на реда и спасителните органи.
- Не доближавайте разрушените постройки и слушайте напътствията на оторизираните органи.
- Не предприемайте спасителни операции сами.
- Помогнете, ако има пострадали.
- Използвайте телефона си само за спешни обаждания.
- Ако е възможно и безопасно спрете тока, водата и подаването на газ.

Внимание! В часовете след основното земетресение избягвайте употребата на алкохол и успокоителни лекарства. Може да се наложи да шофирате или да помагате на пострадали. Алкохолът и успокоителните лекарства забавят реакциите и взимането на адекватни решения.

IV. ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Посочените до тук многобройни рискове, възникващи в процеса на реализиране на дейностите в растениевъдството и животновъдството, създават реални заплахи за здравето, а в особено тежките случаи – и за живота както на работещите, така и на клиентите, и на живеещите в близост до работните площадки и до производствените съоръжения.

Това налага собствениците, ръководителите и самия персонал на предприятията от растениевъдството и животновъдството да създават такива условия на труд и такива условия за опазване на околната среда, които не водят до рискове за здравето, професионални заболявания и злополуки при работа на персонала на фирмата, подизпълнителите и други свързани с дейността лица.

Тази цел може да се постигне чрез:

- Реализация на по-високи от минималните изисквания, определени нормативно за опазване на здравето на работещите и осигуряването на тяхната безопасност при работа, с което да осъществи по-добро ниво на предпазване на работещите;
- Прилагане на принципа на превантивност, който състои в приемане на мерки за предотвратяване/недопускане на професионалните рискове, пораждащи трудови злополуки и професионални заболявания в трудовия процес, като мерките за осигуряване на ЗБУТ се разработват и внедряват във всички фази на инвестиционния процес, в етапа на проектиране на

сградите и съоръженията и конструирането на оборудването и технологиите, като по този начин най-големите рискове се отстраняват предварително;

- Извършване на периодичен екологичен преглед на всички дейности на предприятието, свързани с околната среда и въздействието върху нея, при изпълнение на дейностите на организацията и определяне, контрол и управление на аспектите на околната среда;
- Провеждане на комплекс от дейности за опазване на околната среда, които са насочени към предотвратяване на деградацията на околната среда, към нейното възстановяване, запазване и подобряване;
- Планирано и редовно провеждане на обучение за повишаване квалификацията на персонала за постоянни и измерими подобрения в работата, за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда;
- Прилагане на подходящи методи и мерки за повишаване на мотивацията на персонала за участие във всички процеси на подобряване, свързани с постигане на целите на организацията, за качество на извършваните СМР, здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда;
- Непрекъснато поддържане в изправност на машините, съоръженията и инсталациите за гарантиране на здравословни и безопасни

условия на труд и за опазване на околната среда;

- Непрекъснато подобряване опазването на околната среда, чрез инвестиране в технологии за предотвратяване и намаляване замърсяването на атмосферния въздух, водите и управление на отпадъците;
- Икономично потребление на производствените и природни ресурси – електроенергия и вода;
- Развитие и поддържане на практиката за повторно използване и рециклиране на генерираните неопасни отпадъци и правилното им оползотворяване.

Неразделна част от доброто управление на една компания в областта на растениевъдството или животновъдството е рационалното и екологосъобразно управление на отпадъците, които често съдържат ценни или опасни за околната среда компоненти. Това изисква полагането на усилия за централизиране и създаване на организация за разделно и безопасно съхранение и законосъобразно предаване на отпадъците. Резултатът е ограничаване на вредното въздействие от опасните вещества върху човешкото здраве и околната среда.

Какви действия следва да предприеме ръководството, ако наистина желае да не допусне негативно влияние на про-

изводствените дейности в растениевъдството и животновъдството върху околната среда:

- да ръководи своята дейност в областта на здравословните и безопасни условия на труд, правото на труд, околната среда съгласно най-високите български и международни стандарти;
- да съобщава и разпространява информация за здравословните и безопасни условия на труд и опазването на околната среда на вътрешните и външните „заинтересовани лица“;
- да насърчава използването на най-модерни технологии с цел постигане на най-високи здравословни и безопасни условия на труд и защита на околната среда;
- да оценява и ограничава въздействието върху околната среда на своите продукти и услуги през целия им жизнен цикъл;
- да използва отговорно ресурсите с оглед постигането на устойчиво развитие в защита на околната среда и правата на бъдещите поколения;
- да определи и поддържа необходимите процедури за оценка и избор на доставчици и поддоставчици на базата на тяхното ниво на социална и екологична отговорност;
- да привлече към тази кауза всички нива на организацията и всички нейни служители.

V. БЕЗОПАСНОСТ НА ВЪНШНИ ЛИЦА, НАМИРАЩИ СЕ НА РАБОТНАТА ПЛОЩАДКА ИЛИ В РАБОТНОТО ПОМЕЩЕНИЕ

Как да осигурим безопасност на външни лица, намиращи се на работната площадка или в работните помещения

Изключително разнообразните и често опасни дейности в сферата на растениевъдството и животновъдството налагат специални мерки за опазване живота и здравето на външни лица.

За да се постигне тази цел в твоето предприятие е необходимо да има положителен отговор на следните въпроси:

1. Предотвратен ли е достъпът на външни лица до опасните места (опасни работни дейности, пътища за придвижващи се превозни

средства, височина, съхраняване на агрохимикали и течности, опасни животни и др.)?

2. Сведен ли е до минимум риска от пожар, който може да бъде причинен от външни лица?
3. Запознати ли са външните лица с опасностите на територията на предприятието?
4. Спазват ли се изискванията, свързани с безопасността на труда на младите работници?
5. Направени ли са подходящи заграждения за гледане на опасни животни (напр. бикове, прасета, коне, кучета)?

Задължително осигури на външните посетители подходящи предпазни средства и изисквай да бъдат използвани!

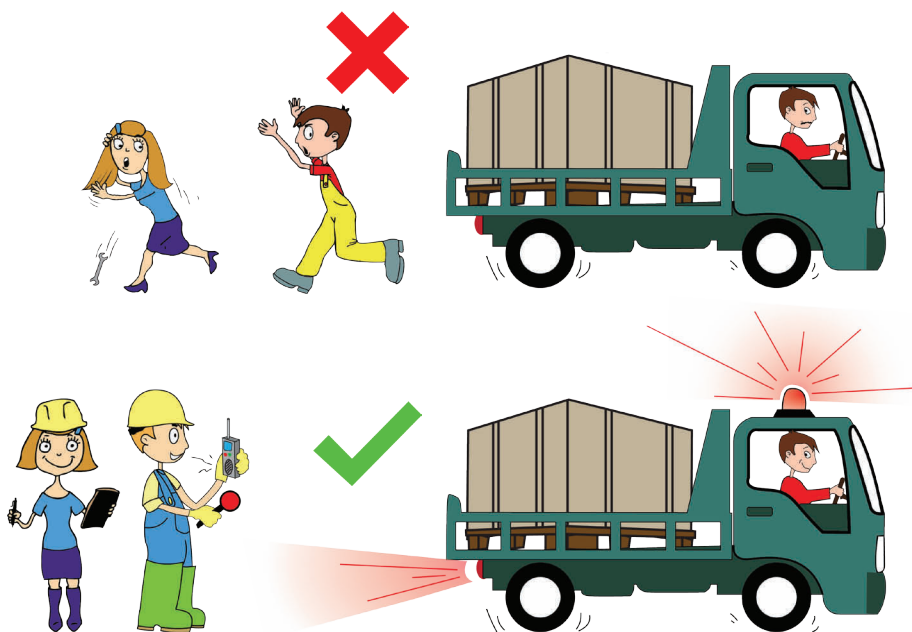
6. Поддържат ли се в добро състояние загражденията и предотвратяват ли достъпа до животните?

ОПАСНОСТ!

1. Дръжте децата настрана от селскостопанските дейности и движението на превозните средства.
2. При появата на деца на места, където се извършват селскостопански дейности, задължително се спира работата и децата се отвеждат настрана.

Предпазни и предупредителни мерки

1. Поставяне на предупредителни знаци на опасните места и обясняване на външните лица на тяхното значение.
2. Информирание на външните лица как да се пазят от опасностите и на кои места не трябва да ходят.
3. Осигуряване на подходящи лични предпазни средства за външните лица, които се налага да бъдат на територията на предприятието.

При транспортиране на товари задължително осигури звуков и светлинен сигнал при заден ход на транспортните машини!

VI. ЗНАЦИ ЗА БЕЗОПАСНОСТ И ЗДРАВЕ ПРИ РАБОТА

**ПУШЕНОТО
ЗАБРАНЕНО**

**ПУШЕНОТО И ПАЛЕНЕТО НА
ОТКРИТ ОГЪН СА ЗАБРАНЕНИ**

**ЗАБРАНЕНО ЗА
ПЕШЕХОДЦИ**

**ЗАБРАНЕНО Е
ГАСЕНЕТО С ВОДА**

**ЗАБРАНЕНО Е
ПИЕНЕТО НА ВОДАТА**

**ДОСТЪПЪТ НА ВЪНШНИ
ЛИЦА Е ЗАБРАНЕН**

НЕ ПИПАЙ!

**ДОСТЪПЪТ НА
ИНДУСТРИАЛНИ ПРЕВОЗНИ
СРЕДСТВА Е ЗАБРАНЕН**

**ЗАБРАНЕНО Е
ПРЕГРАЖДАНЕТО
НА ПЪТЯ**

**ЗАБРАНЕНИ СА
СТИФИРАНЕТО И
СКЛАДИРАНЕТО**

**ЗАДЪЛЖИТЕЛНО
ИЗПОЛЗВАНЕ НА
ЗАЩИТНИ ОЧИ**

**ЗАДЪЛЖИТЕЛНО
ИЗПОЛЗВАНЕ НА
ЗАЩИТНА КАСКА**

**ЗАДЪЛЖИТЕЛНО
ИЗПОЛЗВАНЕ НА
АНТИФОНИ**

**ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ИЗПОЛЗВАНЕ
НА СРЕДСТВА ЗА ЗАЩИТА НА
ДИХАТЕЛНИТЕ ПЪТИЩА**

**ЗАДЪЛЖИТЕЛНО
ИЗПОЛЗВАНЕ НА
ЗАЩИТНИ БОТУШИ**

**ЗАДЪЛЖИТЕЛНО
ИЗПОЛЗВАНЕ НА
ЗАЩИТНО ОБЛЕКЛО**

**ЗАДЪЛЖИТЕЛНО
ИЗПОЛЗВАНЕ НА
ЗАЩИТА ЗА ЛИЦЕТО**

**ЗАДЪЛЖИТЕЛНО
ИЗПОЛЗВАНЕ НА
ПРЕДПАЗНИ КОЛАНИ**

**ОБЩ
ЗАДЪЛЖИТЕЛЕН
ЗНАК**

**ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ДВИЖЕНИЕ НА
ПЕШЕХОДЦИТЕ ПО
ОБОЗНАЧЕНИТЕ ЗА ЦЕЛТА МЕСТА**

**ЛЕСНО
ВЪЗПЛАМЕНИМ
МАТЕРИАЛ**

**ЕКСПЛОЗИВНО
ВЕЩЕСТВО**

**ТОКСИЧНО
ВЕЩЕСТВО**

**РАЗЯЖДАЩО
ВЕЩЕСТВО**

**РАДИОАКТИВНО
ВЕЩЕСТВО**

ВИСЯЩ ТОВАР

**ИНДУСТРИАЛНИ
СРЕДСТВА**

**ОПАСНОСТ!
ВИСОКО
НАПРЕЖЕНИЕ**

**ВНИМАНИЕ!
ОПАСНОСТ**

ЛАЗЕРЕН ЛЪЧ

ОКИСЛИТЕЛ

**НЕЙОНИЗИРАЩО
ЛЪЧЕНИЕ**

**СИЛНО МАГНИТНО
ПОЛЕ**

**ОПАСНОСТ ОТ
СПЪВАНЕ**

**ОПАСНОСТ ОТ
ПАДАНЕ**

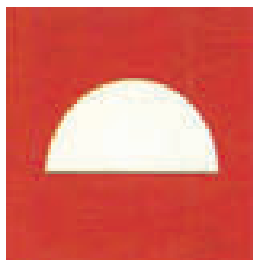
**БИОЛОГИЧЕН
РИСК**

**НИСКА
ТЕМПЕРАТУРА**

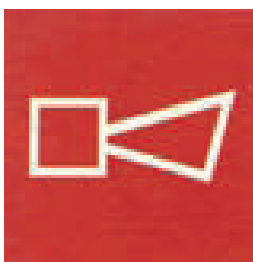
**ВРЕДЕН ИЛИ ДРАЗНЕЩ
МАТЕРИАЛ**

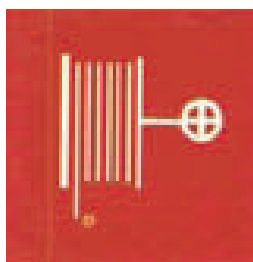
**ВИСОКА
ТЕМПЕРАТУРА**

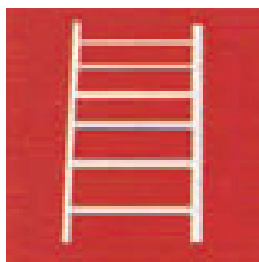
**АЛАРМЕНО
УСТРОЙСТВО**

**АЛАРМЕНО
УСТРОЙСТВО**

**ПРОТИВОПОЖАРЕН
МАРКУЧ**

СТЪЛБА

**РЪЧНО ЗАДЕЙСТВАЩО
СЕ ПОЖАРОГАСИТЕЛНО
ИЛИ ИЗВЕСТИТЕЛНО
УСТРОЙСТВО**

ПОЖАРОГАСИТЕЛ

VII. КРАТЪК ТЕСТ ЗА САМОПРОВЕРКА НА ЗНАНИЯ И УМЕНИЯ ПО БЗР

Многобройните проучвания на причините за увреждане на здравето и на живота на работещите, сочат че много често основна причина за това са човешките грешки. Грешките, пък са резултат както на незнание, така и на невнимание, подценяване и пренебрегване, и елементарно забравяне на правила и добри практики.

За да помогнем да намалите именно подобни грешки и пропуски в ежедневната си работа Ви предлагаме да проверите знанията и уменията си по безопасност и здраве при работа като отговорите на въпроси в следния кратък тест:

№	ВЪПРОСИ	Отговор ДА	Отговор НЕ
1	Знаете ли с какви агрохимикали работите?		
2	Познавате ли признаците на заболявания в животните, с които работите ежедневно или често?		
3	Когато работите с различни химични вещества, носите ли защитно облекло (предпазни средства) и осигурени ли са средства за обеззаразяване и измиване след приключване на работа?		
4	Знаете ли как да използвате личните предпазни средства, които са необходими във Вашата дейност?		
5	Знаеш ли как да действаш при попадане на агрохимикал в очите?		
6	На съда (бутилката), в който си налял агрохимикал, има ли надпис за съдържанието ѝ?		
7	Знаеш ли как да унищожаваш остатъци или опаковки от агрохимикал?		
8	Знаеш ли каква е първата помощ която трябва да се окаже на пострадал от слънчев удар?		
9	Знаеш ли как да си облечен когато управляваш самоходна земеделска техника?		
10	Знаеш ли какво означава „треточков контакт“ при качване и слизане от земеделската техника?		
11	Когато управляваш земеделска техника, уговорил ли си помощния персонал, как ще подаваш сигнал „тръгвам“ и „спирам“ ?		

№	ВЪПРОСИ	Отговор ДА	Отговор НЕ
12	Когато работиш със зърно на зърноплощадка ползваш ли противопрашни маски и очила за предпазване от прах?		
13	Вярно ли е, че е абсолютно забранено стъпването върху зърно, намиращо се в силози, бункери и шахти с дебелина на зърнения пласт над 1 м?		
14	Когато отиваш при животните, трябва ли да ги предупреждаваш с говор?		
15	Знаеш ли, че е абсолютно забранено, когато работиш с ръчни електрически абразивни, пробивни и др. инструменти, да ги подаваш от ръка в ръка при включено положение?		
16	Правилно ли е при повдигане на тежест да използваш мускулите на краката, а не на гърба?		
17	Когато се налага да демонтираш плоскости, да премахваш стара мазилка или изолация, в които има азбест, трябва ли предварително да намокриш обилно тези материали с вода?		
18	Знаеш ли каква е първата помощ, която да окажеш на пострадал при ухапване от змия?		
19	Знаеш ли какво да правиш по време на пожар?		
20	Знаеш ли как да информираш външни лица за рисковете на територията на предприятието?		

Указания за теста:

Прочети въпросите и отговори на онези от тях, които се отнасят за твоите служебни задължения.

Внимание! Ако на повече от една трета от въпросите даваш отговор „НЕ“, рискът да попаднеш в производствен инцидент, или да претърпиш трудова злополука е значителен.

VIII. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ИНФОРМАЦИОННИ ИЗТОЧНИЦИ

1. <http://www.gli.government.bg/page.php?c=55>
2. <https://osha.europa.eu/bg/topics>
3. <https://osha.europa.eu/bg/riskobservatory>
4. <http://www.ilo.org/global/topics/lang--en/index.htm>
5. <http://www.eurofound.europa.eu/index.htm>
6. <http://www.eurofound.europa.eu/eiro/surveyreports.htm>
7. <http://ec.europa.eu/social/home.jsp?langId=bg>
8. <http://www.who.int/en/>
9. <http://www.safework.ru/>
10. <http://www.nssi.bg/aboutbg/st/statistic/304-tzpb/infotz>
11. <http://www.bad-gmbh.de/>
12. <http://ncphp.government.bg/%D0%B7%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%B2%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%B8-%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%B0%D0%BB%D0%B8/325-pi58.html>
13. Подобряване на качеството и на производителността на труда: стратегия на Общността за здравословни и безопасни условия на труд за периода 2007–2012 г.
14. Европейска рамкова директива за безопасността и здравето при работа (Директива 89/391 ЕИО), приета през 1989 г.
15. Директива 91/322/ЕИО на комисията от 29 май 1991 година за установяване на примерни пределно допустими норми в приложение на Директива 80/1107/ЕИО на Съвета за защита на работниците от рискове, свързани с излагане на въздействието на химични, физични и биологични агенти по време на работа
16. Директива 89/654 ЕИО (работни места)
17. Директива 89/655 ЕИО (работни съоръжения)
18. Директива 89/656 ЕИО (лични предпазни средства)
19. Директива 90/269 ЕИО (ръчна обработка на товари)
20. Директива 90/270 ЕИО (екранно оборудване)
21. Директива 92/58/ЕИО (знаци за безопасност и/или здраве по време на работа)
22. Кодекс на труда
23. Закон за здравословни условия и безопасни условия на труд
24. Правила за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд в предприятията и дейностите от отрасъл „Земеделие“

IX. СЪДЪРЖАНИЕ

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ.....3

II. ОСНОВНИ ОПАСНОСТИ И СТЕПЕН НА РИСКА ПРИ РАБОТА В РАСТЕНИЕВЪДСТВОТО И ЖИВОТНОВЪДСТВОТО.....4

III. НАЧИНИ ЗА ПРЕМАХВАНЕ ИЛИ НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ ЗЛОПОЛУКИ И ПРОФЕСИОНАЛНИ БОЛЕСТИ. МЕРКИ ЗА БЕЗОПАСНОСТ В РАСТЕНИЕВЪДСТВОТО И ЖИВОТНОВЪДСТВОТО.....7

№ 1 Какво трябва да знам за наличието на химически агенти и вещества на работното ми място 9

№ 2 Какво трябва да знам за наличието на биологични агенти на работното ми място..... 11

№ 3 Лични предпазни средства 17

№ 4 Как да работя безопасно с агропрепарати 21

№ 5 Как да работя безопасно с химически вещества..... 24

№ 6 Рискове при работа на открито 28

№ 7 Какво са рисковете за здравето при работа в оранжерия 34

№ 8 Как да работя безопасно с трактор и самоходна земеделска техника, както и с прикачваната към тях или тласкана от тях техника..... 36

№ 9 Как да работя безопасно с земеделска подемно-транспортна техника 40

№ 10 Как да работя безопасно при ръчни товаро-разтоварни работи в растениевъдството и животновъдството 44

№ 11 Как да работя безопасно със земеделска техника за обработка на почвата..... 46

№ 12 Как да работя безопасно със земеделска техника за сеитба и садене 48

№ 13 Как да работя безопасно със земеделска техника за торене 50

№ 14 Как да работя безопасно със земеделска техника за обеззаразяване на семена..... 52

№ 15 Как да работя безопасно с техника за напояване на земеделски култури 54

№ 16 Как да работя безопасно със земеделска техника за трайни култури..... 56

№ 17 Как да работя безопасно със земеделска техника за прибиране на реколтата 57

№ 18 Как да работя безопасно със земеделска техника и съоръжения за обработка и съхранение на зърно и семена..... 58

№ 19 Как да работя безопасно със земеделска техника за животновъдството 59

№ 20 Как да работя безопасно с фуражораздаваща техника..... 60

№ 21 Как да работя безопасно с доилна техника 62

№ 22 Как да работя безопасно с ръчни инструменти 64

№ 23 Как да работя безопасно с ръчни електрически инструменти.....	66
№ 24 Как да работя безопасно в шумна среда	70
№ 25 Как да работя безопасно с тежести.....	72
№ 26 Как да избегна опасностите при работа с материали, съдържащи азбест	76
№ 27 Как да се предпазя при ухапване от жилещи и кръвосмучещи насекоми	78
№ 28 Как да се предпазя при ухапване от змия	81
№ 29 Как да се предпазя при ухапване от куче.....	83
№ 30 Как да работя безопасно в офис среда	84
№ 31 Най-често срещани професионални болести при работа в растениевъдството и животновъдството	87
№ 32 Как да се предпазя от подхлъзване, спъване и падане от едно ниво	92

№ 33 Как да окажеш помощ при удар от електрически ток.....	94
--	----

№ 34 Как да окажеш първа долекарска помощ	96
---	----

№ 35 Противопожарна безопасност и действия при пожари	103
---	-----

№ 36 Действия при земетресения	110
--------------------------------------	-----

IV. ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА..... 115

V. БЕЗОПАСНОСТ НА ВЪНШНИ ЛИЦА, НАМИРАЩИ СЕ НА РАБОТНАТА ПЛОЩАДКА ИЛИ В РАБОТНОТО ПОМЕЩЕНИЕ 117

VI. ЗНАЦИ ЗА БЕЗОПАСНОСТ И ЗДРАВЕ ПРИ РАБОТА..... 119

VII.КРАТЪК ТЕСТ ЗА САМОПРОВЕРКА НА ЗНАНИЯ И УМЕНИЯ ПО БЗР 123

VIII. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ИНФОРМАЦИОННИ ИЗТОЧНИЦИ 125

IX. СЪДЪРЖАНИЕ 126